

Załącznik nr 1

Projekt ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych – ocena skutków regulacji w części 3

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Wszystkie państwa członkowskie OECD/UE posiadają regulacje określające zasady zakładania, lokalizacji, rozszerzania i likwidacji cmentarzy oraz zarządzania cmentarzami. Regulacje te określają także wymogi dla różnych form pochowania zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich oraz dla międzynarodowego przewozu zwłok. Międzynarodowy przewóz zwłok jest także przedmiotem konwencji międzynarodowych (Internationales Abkommen über Leichenbeförderung – Berlin 10.02.1937 r., Agreement on the transfer of corpses – Strasburg 26.10.1973 r.).

Koronery

W Anglii i Walii, kiedy osoba umiera, jej śmierć musi zostać zarejestrowana, nawet jeżeli zmarły jest turystą. Istnieją dwa sposoby rejestracji śmierci. Po pierwsze, jeżeli lekarz był obecny podczas ostatniej choroby osoby, która zmarła, może on wydać zaświadczenie lekarskie o przyczynie zgonu w formie akceptowalnej przez „Lokalny Rejestr Zgonów” (Registrar of Death). W innych okolicznościach zgon należy zgłosić koronerowi.

W przypadku, gdy zgon zgłoszony jest do koronera, procedura przewiduje trzy sposoby działania. Po pierwsze, koroner może wydać zgodę na pogrzeb po konsultacji przeprowadzonej z lekarzem, który zajmował się zmarłym - jest to procedura znana jako „Różowy Formularz A” (Pink Form A) i nie wymaga badania pośmiertnego.

Po drugie, jeżeli ktoś umrze nagle, a przyczyna zgonu jest nieznana, koroner może nakazać wykonanie badania pośmiertnego (sekcji zwłok) przez wybranego przez niego patologa. Jeżeli badanie wykaże naturalną przyczynę zgonu i nie ma okoliczności, które wskazywałyby na śmierć „nienaturalną”, koroner może wydać „Różowy Formularz B” (Pink Form B), która pozwala na pochówek lub kremację zmarłego. W takim przypadku zwykle nie prowadzi się dalszego postępowania w sprawie przyczyny zgonu.

Trzecią metodą działania koronera jest przeprowadzenie śledztwa, zmierzającego do ustalenia przyczyny zgonu. Ten obowiązek wynika z Artykułu 8 Ustawy o Koronerach z 1988 r., który stanowi co następuje:

„Jeżeli koroner ustali, że ciało osoby zmarłej znajduje się w jego okręgu i istnieje uzasadniona przyczyna, aby podejrzewać, że zmarły:

A) zmarł gwałtownie lub nienaturalnie;

B) zmarł śmiercią nagłą, której przyczyna jest nieznana; lub

C) zmarł w więzieniu albo w okolicznościach wymagających przeprowadzenia postępowania zgodnie z innymi ustawami,

- wówczas bez względu na to, czy do zgonu doszło w jego okręgu, czy nie, koroner powinien jak najszybciej przeprowadzić śledztwo w sprawie śmierci zmarłego lub, z zastrzeżeniem podrozdziału (3), bez ławy przysięgłych.”

Każda śmierć, która jest gwałtowna lub nienaturalna, musi być zgłoszona koronerowi. Określenie „nienaturalna” ma szerokie znaczenie. Nie wystarczy stwierdzenie, że osoba zmarła z przyczyn naturalnych - nawet w tym przypadku może to wymagać przeprowadzenia śledztwa, jeżeli okoliczności towarzyszące zgonowi wskazują, że może być inaczej. Poniższa lista pomaga wyjaśnić rodzaje zgonów, które wymagają zgłoszenia koronera, jednakże poniższa lista zawiera tylko niektóre przykłady.

Zgon należy zgłosić do koronera, jeżeli:

1. Medyczna przyczyna zgonu jest nieznana.
2. Zgon nie może być łatwo potwierdzony ze względu na przyczyny naturalne.
3. Zmarły nie był leczony przez lekarza podczas jego ostatniej choroby lub nie był obserwowany w ciągu 14 dni przed śmiercią.
4. Istnieją podejrzanymi okoliczności lub nastąpiło użycie przemocy.
5. Zgon może spowodowany wypadkiem (we wszystkich przypadkach gdzie mogło do takiego wypadku dojść).
6. Zgon może wynikać z ostrego zatrucia alkoholem.
7. Istnieje podejrzenie zaniedbania opieki zmarłego.
8. Zgon nastąpił podczas lub wkrótce po aresztowaniu w areszcie (włączając w to dobrowolna obecność na posterunku policji).
9. Zgon nastąpił w czasie, gdy pacjent został zatrzymany na mocy przepisów ustawy o zdrowiu psychicznym.
10. Zgon związany jest z aborcją.
11. Zgon mógł nastąpić w skutku nadużywania narkotyków, uszkodzenia ciała lub przedawkowania.
12. Zgon mógł być spowodowany chorobą przemysłową lub być związany w jakikolwiek sposób z dotychczasowym zatrudnieniem zmarłego, jakkolwiek dawno temu.
13. Zgon nastąpił podczas lub w ciągu 14 dni po operacji lub procedurze klinicznej. Obejmuje to zgony, które w jakikolwiek sposób mogłyby być związane ze znieczuleniem. Jeżeli operacja została wykonana z powodu choroby lub uszkodzenia ciała, niezależnie od tego, jak i kiedy to nastąpiło, koroner powinien być poinformowany.

14. Zgon może być związany z procedurą kliniczną lub leczeniem.
15. Zgon mógł wynikać z braku opieki lekarskiej.
16. Zgon może być związany z transfuzją krwi.
17. Zgon może być związana z niekorzystną reakcją na lek lub zatrucie.
18. Jeżeli zgon nastąpi w ciągu 24 godzin po przyjęciu do szpitala, chyba że przyczyną przyjęcia jest świadczenie opieki paliatywnej.
19. Zwykle zgon jest zgłaszany do koronera w przypadku gdy wystąpiły zarzuty błędu w sztuce medycznej lub domniemanego zaniedbania.

Koronier jest niezależnym urzędnikiem sądowym, mianowanym i opłacanym przez właściwy organ lokalny. Koronier podlega jurysdykcji Sądu Najwyższego i musi być doświadczonym prawnikiem lub lekarzem, a w niektórych przypadkach posiada uprawnienia obu zawodów. Każdy koronier ma zastępcę albo zastępców, tak aby jeden z nich był zawsze dostępny. Koszty usług koronierów są pokrywane przez władze lokalne. Przepisy dotyczące koronierów znajdują się w ustawie o zawodzie koronera z 1988 r. (z późniejszymi zmianami); Zasadach Pracy Koronierów (Zasadach wykonywania funkcji Koronera) z 1984 r. (z późniejszymi zmianami) i ustawie skarbowej z 1996 r. Istnieje również wiele orzeczeń sądowych dotyczących sposobu, w jaki funkcjonują koronierzy. Nowy akt parlamentu, ustawa o koronierach i sprawiedliwości wszedł w życie w 2009 r.

Większość koronierów ma jednego lub więcej pomocników, którzy asystują przy wypełnianiu obowiązków. Najczęściej policja jest odpowiedzialna za zbadanie przyczyny zgonu w imieniu koronera. Koronier jest ograniczony przez prawo w swoich działaniach. Dochodzenie jest procedurą mającą na celu ustalenie faktów, a nie procesem sądowym. Cel dochodzenia został określony w sekcji 11 ust. 5 ustawy o zawodzie koronera:

„Dochodzenie ...

B) powinno wykazać i potwierdzić –

(I) tożsamość zmarłego; i

(II) jak, kiedy i gdzie doszło do zgonu;”.

Przepisy znajdują się również w Zasadach wykonywania funkcji Koronera 1984 (the Coroners Rules 1984):

„Artykuł 36(1): Postępowanie i dowody przeprowadzane podczas dochodzenia zmierzają wyłącznie do ustalenia, co następuje:

(A) kim był zmarły;

(B) jak, kiedy i gdzie nastąpił zgon;

(C) dane szczegółowe ... wymagane w ustawie rejestracyjnej, które mają zostać zarejestrowane w odniesieniu do zgonu

(2) Ani koronier, ani ława przysięgłych nie powinni wydawać opinii na temat inny niż powyższe.”.

„Artykuł 42 – Wynik dochodzenia nie powinien zawierać ocen dotyczących:

A) odpowiedzialności karnej za spowodowanie zgonu

B) odpowiedzialności cywilnej za spowodowanie zgonu.”.

Badanie pośmiertne jest badaniem medycznym ciała po śmierci, przeprowadzonym przez patologa dla koronera. Większość badań wykonywanych w Anglii i Walii to autopsje przeprowadzane przez histopatologa wybranego przez koronera. Celem jest ustalenie medycznej przyczyny śmierci. W przypadku podejrzeń o popełnienie przestępstwa (np. morderstwo lub zabójstwo) badanie zazwyczaj będzie prowadzone przez specjalistę z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koronier musi przeprowadzić dochodzenie, jeżeli przyczyna śmierci pozostaje nieznana lub istnieją podejrzenia że zgon nastąpił gwałtownie, nienaturalnie lub w więzieniu. Jeżeli nastąpiła sekcja zwłok (lub post mortem), koronier wyda zwykle pozwolenie na pogrzeb lub kremację, nawet jeżeli nie został zakończony proces dochodzenia. W takich okolicznościach zgon nie może być zarejestrowany. Na potrzeby postępowania spadkowego koronier może wydać zaświadczenie tymczasowe potwierdzające zgon. Ten certyfikat powinien być akceptowalny przez banki i instytucje finansowe, chyba że wymogiem jest znajomość wyniku dochodzenia (np. dla ubezpieczyciela). Zaświadczenie tymczasowe może być również wykorzystane w celu zaspokojenia roszczeń i ubezpieczeń społecznych. Po ponownym wznowieniu dochodzenia koronier poinformuje Rejestr Zgonów o śmierci, aby zgon został zarejestrowany.

Przesłuchanie jest przesłuchaniem publicznym prowadzonym przez koronera w celu ustalenia, kto umarł i w jakich okolicznościach to nastąpiło. Przesłuchanie powinno być przeprowadzone jak najszybciej i normalnie w ciągu 6 miesięcy od zgonu. Jeżeli zgon nastąpił w więzieniu lub w areszcie, lub w wyniku wypadku przy pracy, ława przysięgłych będzie obecna podczas przesłuchania.

W niektórych przypadkach koronier może odbyć jedno lub więcej dodatkowych przesłuchań przed rozpoczęciem rozprawy, zwanym przesłuchaniem wstępnym. Pozwala ono ustalić zakres rozprawy. Pod koniec śledztwa koronier lub ława przysięgłych wydaje prawne oświadczenie o tym, kto umarł i w jakich okolicznościach. Koronier ogłasza przyczynę śmierci, aby móc ją formalnie zarejestrować.

Dokumenty medyczne pozostają poufne po śmierci, ale mogą być udostępnione rodzinie zmarłego lub osobie, która może mieć roszczenia wynikające ze zgonu. Istnieją pewne ustawowe ograniczenia. Koronerzy mają prawo otrzymywać kopie dokumentów medycznych, które są istotne i niezbędne do przeprowadzenia dochodzenia.

We Francji zgon stwierdza co do zasady lekarz ARS (agence régionale de santé), zatem lekarz agencji odpowiedzialnej za działalność publicznej służby zdrowia w regionach (we Francji jest tu silna decentralizacja).

Jednak wg wytycznych z 2013 r. sekcji etyki i deontologii *l'Ordre National des Médecins* (odpowiednika polskiej izby zawodowej, mającego szereg kompetencji określonych przepisami m.in. z zakresu zdrowia publicznego) kartę powinien wystawiać lekarz, który zna pacjenta i jego historię choroby. Wskazuje się na brak jednoznacznych wytycznych i konieczność modyfikacji przepisów, tak by czynność wystawienia karty zgonu była objęta ubezpieczeniem zdrowotnym. Dalej w zaleceniach stwierdza się: w przypadku osób przebywających w domach opieki (osoby starsze), kartę wystawia lekarz, który ma umowę z placówką, dopuszcza się jednak by kartę wystawiał lekarz prowadzący (rodzinny, prowadzący leczenie) w przypadku zgonu poza szpitalem, ale nie w miejscu publicznym. W przypadku zgonu w miejscu publicznym (lub po nieudanej reanimacji), do którego wezwano zespół ratunkowy, kartę wystawia wezwany lekarz rodzinny (prowadzący leczenie), jeżeli można ustalić jego tożsamość, jeżeli nie, kartę wystawia lekarz prowadzący prywatną praktykę (najbliższy terytorialnie, współpracujący z systemem ratownictwa – skróty nazw instytucji regionalnych np. CESU - centre d'enseignement des soins d'urgence, SAMU - Service d'Aide Médicale Urgente).

Karta zgonu składa się z dwóch części (obie wypełnia lekarz):

- 1) część pierwsza (w trzech egzemplarzach) przeznaczona jest dla domu pogrzebowego, merostwa (odpowiednik polskiego urzędu miasta, gminy) właściwego terytorialnie domowi pogrzebowemu i miejscu zgonu; zawiera podstawowe informacje: imię i nazwisko denata, płeć, datę urodzenia, miejsce zamieszkania, adres zgonu oraz informacje o zgonie: jego miejsce, datę, godzinę i listę ogólnych przyczyn (zaznacza się tak lub nie);
- 2) część druga jest także wypełniana przez lekarza: ta część jest jednak anonimowa, tj. zawiera dane o datach urodzenia i zgonu, płci, adresie zamieszkania i zgonu (w obu przypadkach jedynie kod i jednostka samorządu terytorialnego) oraz dane szczegółowe o przyczynie zgonu, o fakcie przeprowadzenia autopsji, dostępności jej wyników, ta część jest przekazywana do nadzoru epidemiologicznego (CépiDc). CépiDc to *Centre d'épidémiologie sur les causes médicales de décès*, czyli centrum epidemiologiczne gromadzące dane na temat przyczyn zgonów. Jest to jeden z zakładów Inserm, czyli Institut national de la santé et de la recherche médicale (*Narodowy instytut zdrowia i badań medycznych*). CépiDc współpracuje też z WHO w ramach opracowywania ICD w języku francuskim.

Dokumentowanie zgonów

Białoruś

Zgodnie z Dekretem Prezydenta Republiki Białorusi z dnia 26 kwietnia 2010 r. nr 200 „O procedurach administracyjnych realizowanych przez organy państwowe oraz inne instytucje na wnioski obywateli” zgodnie z rozdziałem 7 ust 7.4. organami uprawnionymi do wydawania kart zgonu są: szpital, szpital wojskowy, oddział medyczno-sanitarny, przychodnia profilaktyczno-lecznicza, szpital położniczy, centrum, dom dziecka, hospicjum, poliklinika, ambulatorium, klinika medyczna, zakład anatomopatologii, organ przeprowadzający ekspertyzy sądowe, medyczne centrum naukowo-badawcze, medyczna instytucja naukowo-praktyczna, dom pomocy społecznej dla osób w wieku podeszłym, dom pomocy społecznej dla dzieci niepełnosprawnych.

Na podstawie otrzymanych kart zgonu, miejscowe Urzędy Stanu Cywilnego wydają akty zgonu.

Czechy

Kartę zgonu - list o prohlídce zemřelého (část "B" zdravotnická) przygotowuje lekarz/jednostka medyczna, która stwierdza zgon. Nie zawiera ona jednak informacji o przyczynie zgonu. W pkt. 13b karty wpisuje się zaś zlecenie lekarza na przeprowadzenie dodatkowego badania w przypadku, gdy przyczyną śmierci mogła być choroba zakaźna. Rodzina zainteresowana uzyskaniem zaświadczenia o przyczynie zgonu każdorazowo występuje o sporządzenie dodatkowego dokumentu (nie ma jednej określonej formy), w którego treści wyklucza się jedynie chorobę zakaźną jako przyczynę zgonu.

Francja

Za odpowiednik polskiej karty zgonu należy uznać dokument „Certificat de décès” (karta zgonu) oraz „Certificat de décès néonatal” (karta zgonu noworodka). Ten ostatni dokument wystawiany jest w przypadku zgonu noworodka, który nastąpił w okresie od urodzenia do 27 dnia pod warunkiem, że dziecko ukończyło 22 tydzień ciąży lub ważyło mniej niż 500 gram przy urodzeniu. Francuska karta zgonu w obu wersjach to dokument sporządzony na urzędowym druku papierowym (plik w załączeniu - str. 3 karta zgonu, str. 7 karta zgonu noworodka) lub generowany w systemie elektronicznym. Kartę wystawia lekarz, który stwierdził zgon. W obydwu formach (papierowej i elektronicznej) składa się ona z dwóch części:

- Volet administratif (część administracyjna), która wydawana jest zakładowi pogrzebowemu - zawiera dane lekarza stwierdzającego zgon, datę, godzinę i miejsce (komunę) zgonu, dane zmarłego oraz część zawierającą wskazania dotyczące pochówku (Informations funéraires). W części „Informations funéraires” znajdują się boksy „oui” (tak) oraz „non” (nie), które zaznacza lekarz. Zaznaczenie boksu „oui” w pozycji
- « Obligation de mise en bière immédiate (voir au verso 5) - dans un cercueil hermétique » (obowiązek niezwłocznego złożenia do trumny - w trumnie hermetycznej) oznacza co do zasady, że przyczyną zgonu była choroba zakaźna.
- Volet médical (część medyczna), która zawiera szczegółowe informacje dotyczące okoliczności i przyczyny zgonu, w tym wskazanie nazwy choroby, która go spowodowała. Ta część karty zgonu jest dokumentem poufnym i nie jest wydawana zakładowi pogrzebowemu lub rodzinie zmarłego. Dostęp do części medycznej mają wyłącznie uprawnione podmioty zajmujące się zdrowiem publicznym i statystyką zdrowotną, tj. Agence Régional de Santé (regionalne agencje zdrowia).

Hiszpania

Dokumentem stwierdzającym zgon w Królestwie Hiszpanii jest lekarskie zaświadczenie o zgonie (certificado médico de defunción). Zaświadczenie wydawane jest przez lekarzy zarejestrowanych w hiszpańskiej Izbie Lekarskiej na formularzach, których wzory publikowane są przez Główną Izbę Lekarską (Consejo General de Colegios Oficiales de Médicos) zgodnie z postanowieniami statusu Głównej Izby Lekarskiej zatwierdzonym dekretem królewskim 1018/1980 z 19 maja 1980 roku, zmienionym dekretem królewskim 757/2006 z 16 czerwca 2006 roku. Ze względu na specyfikę podziału administracyjnego Hiszpanii, wzory wystawianego aktu zgonu w poszczególnych regionach autonomicznych mogą nieznaczająco różnić się między sobą, np. w autonomii regionu Katalonii dokument wystawiany jest z dodatkową katalońską wersją językową (zaświadczenie dwujęzyczne).

Holandia

W Królestwie Niderlandów organem właściwym do wystawienia karty zgonu, innego dokumentu urzędowego stwierdzającego zgon oraz dokumentu urzędowego stwierdzającego wykluczenie jako przyczyny zgonu choroby zakaźnej jest lekarz stwierdzający zgon Regionalnej Służby Zdrowia (Gemeentelijke Geneeskundige Dienst - określanej skrótem GGD). Regionalna Służba Zdrowia Królestwa Niderlandów jest podzielona na 25 okręgów i, w razie konieczności, wykonuje jednocześnie zadania związane z medycyną sądową w przypadku śmierci gwałtownej. W przypadku śmierci naturalnej dokumenty w postaci karty zgonu (Overlijdensverklaring) lub zaświadczenia medycznego wykluczającego chorobę zakaźną (Medische verklaring) mogą być również sporządzane przez lekarza prowadzącego lub lekarza stwierdzającego zgon. W przypadku wątpliwości co do przyczyny zgonu lekarz prowadzący zwraca się o opinię do regionalnego lekarza medycyny sądowej. Podstawę prawną stanowi holenderska ustawa o chowaniu zmarłych (Wet op de lijkbezorging) z 7 marca 1991 r.

Litwa

W Republice Litewskiej placówkami uprawnionymi do wydawania medycznej karty zgonu, od dnia 1 stycznia 2017 r. będącej urzędowym dokumentem stwierdzającym fakt i przyczynę zgonu, są szpital, przychodnia, zakład opiekuńczo-leczniczy, państwowy urząd medycyny sądowej. Uprawnionymi osobami do podpisu wspomnianego dokumentu są:

- lekarz rodzinny, który dokonał oględzin ciała zmarłego i stwierdził zgon na podstawie posiadanych dokumentów medycznych, udowodniających przyczynę zgonu (jeżeli nie ma podejrzenia o przemoc i nie są wymagane badania w zakresie medycyny sądowej i anatomii patologicznej)
- lekarz rodzinny na podstawie medycznych dokumentów i opinii innego lekarza;
- inny lekarz, który dokonał oględzin ciała i stwierdził zgon na podstawie posiadanych dokumentów medycznych, udowodniających przyczynę zgonu, (jeżeli nie ma podejrzenia o przemoc i nie są wymagane badania w zakresie medycyny sądowej i anatomii patologicznej);
- lekarz patolog, po przeprowadzeniu autopsji;
- biegły lekarz specjalista medycyny sądowej po przeprowadzeniu autopsji.

Litewska medyczna karta zgonu została opracowana na podstawie Ustawy o stwierdzaniu zgonu i stanu krytycznego chorych, jak również założeń określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1338/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie statystyk Wspólnoty w zakresie zdrowia publicznego oraz zdrowia i bezpieczeństwa w pracy oraz Rozporządzenia Komisji (UE) nr 328/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie wykonania, w odniesieniu do statystyk dotyczących przyczyn zgonu, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1338/2008 w sprawie statystyk Wspólnoty w zakresie zdrowia publicznego oraz zdrowia i bezpieczeństwa w pracy), a także standardów w zalecanych przez Światową Organizację Zdrowia w części dotyczącej wpisu przyczyn zgonu.

Luksemburg

W Wielkim Księstwie Luksemburga dokumentem stwierdzającym zgon jest zaświadczenie medyczne - certificat medicale wystawiany przez lekarza prowadzącego lub, w przypadku jego nieobecności, innego lekarza wezwanego w tym celu przez rodzinę zmarłego lub władze publiczne.

W przypadku zaświadczenia wystawianego przez lekarza medycyny sądowej, dokument ten nie zawiera informacji dot. przyczyny zgonu, ale adnotację, że nie istnieją przesłanki dla których transport zagrażałby zdrowiu publicznemu.

W przypadku zaświadczenia wstawianego przez lekarza rodzinnego, szpitalnego etc. na dokumencie znajduje się adnotacja, czy zgon nastąpił z przyczyn naturalnych/czy brak oznak śmierci gwałtownej.

Dokumentem urzędowym wskazującym explicit wykluczenie jako przyczyny zgonu choroby zakaźnej jest natomiast tzw. oficjalne zaświadczenie medyczne - certificat medical officiel wystawiane przez Ministerstwo Zdrowia Luksemburga - oddział inspekcji sanitarnej, która w swoim dokumencie powołuje się na ww. certificat medicale. Dokument też zawiera informację, że w chwili zgonu osoby w Wielkim Księstwie nie panowała epidemia oraz o umieszczeniu ciała w trumnie zgodnie z przepisami prawa luksemburskiego.

Portugalia

W przypadku zgonów na terenie Portugalii, w stosunku do których przeprowadzono sekcję zwłok, organem upoważnionym do wydawania dokumentów stwierdzających zgon jest Instytut Medycyny Sądowej (Instituto de Medicina Legal). Instytut ustala przyczynę śmierci oraz stwierdza, czy zgon nastąpił w następstwie choroby zakaźnej. W przypadkach nieobjętych kompetencją Instytutu Medycyny Sądowej, a zatem w przypadku zgonów, wobec których nie występują wątpliwości co do przyczyny śmierci, kartę zgonu wystawia lekarz/szpital. Na tej podstawie właściwy terytorialnie portugalski urząd stanu cywilnego (Conservatória do Registo Civil) wystawia akt zgonu (Certidão de Obito).

Słowacja

Na terytorium Republiki Słowackiej zgodnie z § 47b ust. 2 Ustawy Nr 581/2004 o ubezpieczalniach zdrowotnych oraz sprawowaniu nadzoru nad opieką zdrowotną osobą uprawnioną do stwierdzenia zgonu i jego przyczyny, do dokonania oględzin zwłok, a następnie do wystawienia karty zgonu (List o prehladke mŕtveho tela) jest lekarz, który posiada prawo do wykonywania zawodu oraz wydane przez w/w Urząd uprawnienie do dokonywania oględzin zwłok ludzkich. Lekarz ten jest zobowiązany do kompletnego i prawidłowego wypełnienia karty zgonu (List o prehladke mŕtveho) i sprawozdania z oględzin zwłok ludzkich (Správa o prehladke mŕtveho tela) oraz przekazania tych dokumentów do w/w Urzędu w następnym dniu roboczym. Karta zgonu (List o prehladke mŕtveho tela) jest podstawą do sporządzenia aktu zgonu (Úmrtný list) przez właściwy miejscowo słowacki Urząd Stanu Cywilnego (Matričný úrad).

Informację o chorobie zakaźnej jako przyczynie zgonu lekarz wpisuje w karcie zgonu (na pierwszej stronie) w odpowiednim miejscu przeznaczonym na określenie tej przyczyny zgonu

Słowenia

Pierwszym dokumentem wystawianym po śmierci osoby na terytorium RSI jest odpowiednik polskiej karty zgonu noszący w j. słoweńskim nazwę zdravniško portidlo o smrti in poročilo v wyroku smrti. Obowiązek wystawienia tego dokumentu spoczywa na lekarzu uprawnionym do stwierdzenia zgonu (wyznaczanym przez urząd gminy), którego najczęściej wzywa członek rodziny albo osoba, która zmarłego znalazła (w przypadku, gdy zgon nastąpił w domu lub w miejscu innym aniżeli dom opieki lub szpital), lekarz prowadzący (w przypadku zgonu w szpitalu przy czym prawny obowiązek ciąży na instytucji) lub patolog - gdy sytuacja uzasadnia przeprowadzenie sekcji zwłok.

Drugim dokumentem, do przygotowania którego zobowiązane są wyższej określone osoby lub instytucje jest dokument w sposób formalny określający przyczynę zgonu (obrazec o prijavi smrti).

Wielka Brytania

Na terenie podległego okręgu konsularnego (Irlandia Północna) organem uprawnionym do wystawienia aktu zgonu jest miejscowy Urząd Stanu Cywilnego (Registrar Office).

Stosowane w Irlandii Północnej wzory aktów zgonu zawierają informację o przyczynie śmierci.

W przypadku jeżeli okoliczności śmierci są dopiero wyjaśniane, to tzw. tymczasowy akt zgonu może wystawić koroner (wydanie właściwego aktu zgonu może w takim wypadku opóźnić się nawet o 6 miesięcy). Stwierdzenie śmierci przez koronera nie musi zawierać informacji o przyczynie śmierci. W takim wypadku, w celu wystawienia zaświadczenia na przewóz zwłok, wymaga się dołączenie informacji od lekarza (najczęściej jest to lekarz dokonujący sekcji), że zmarły nie cierpiał na chorobę zakaźną.

Martwe urodzenia

Australia

Urodzenie martwego dziecka w Australii definiuje się jako narodziny dziecka, które zmarło w dowolnym momencie od 20 tygodnia ciąży do daty porodu. Okres noworodkowy trwa od urodzenia do 28 dni. Koronerowi zgłaszane są tylko zgony niemowląt, które nabrały oddechu, ale można je zgłosić do odpowiedniego Departamentu Zdrowia stanu lub terytorium w celu zbadania.

Austria

W Austrii nie ma specjalnych procedur na wypadek śmierci dziecka, chyba że jest to związane z przestępstwem lub następuje w niejasnych lub podejrzanych okolicznościach. Opieka społeczna będzie zaangażowana wyłącznie na wniosek rodziców lub władz (takich jak policja).

Lokalne procedury pochówku, kremacji lub repatriacji ciała dziecka są takie same jak w przypadku dorosłych.

W procedurach noworodkowych i martwych porodów rozróżnia się poronienie (Fehlgeburt; w przypadku gdy dziecko waży poniżej 500 gramów), martwy poród (stille Geburt; w przypadku którego dziecko waży ponad 500 gramów) i śmierć po urodzeniu żywym (Lebendgeburt).

W przypadku poronienia nie wydaje się aktu zgonu, natomiast w przypadku urodzenia martwego dziecka wystawiany jest akt zgonu. W przypadku zgonu po urodzeniu żywego, urząd stanu cywilnego musi wydać rodzicom akt urodzenia przed wystawieniem aktu zgonu.

Niemcy

W Niemczech poród martwy definiuje się jako śmierć płodu w 24. tygodniu ciąży lub po tym, kiedy dziecko rodzi się bez oznak życia. Termin ten kontrastuje z terminem poronienie, które jest wczesną utratą ciąży i porodem żywym, w którym dziecko rodzi się żywe, nawet jeśli umiera wkrótce potem.

Zmarłe dziecko, które urodziło się żywe, musi zostać pochowane zgodnie z prawem. Ogólnie rzecz biorąc, dziecko, które zmarło przed urodzeniem, również musi zostać pochowane, jeśli ważyło ponad 500 g przy urodzeniu (może się to jednak różnić w różnych krajach związkowych). Jeśli dziecko ważyło mniej niż 500 g, pochówek nie jest obowiązkowy, ale zwykle jest dozwolony. Należy pamiętać, że za pogrzeb odpowiadać będą rodzice dziecka.

Rosja

W Rosji nie ma odrębnych procedur dotyczących śmierci dzieci. Sekcja zwłok wykonywana jest zawsze w przypadku zgonu dziecka, chyba że dziecko zmarło w szpitalu z powodu długotrwałej choroby.

Urodzenie martwego dziecka w Rosji definiuje się jako narodziny dziecka, które umiera w dowolnym momencie od 22 tygodnia ciąży do terminu porodu, o wadze nie mniejszej niż 500 g lub długości nie mniejszej niż 25 cm. Okres noworodkowy trwa od urodzenia do 28 dni.

Szwecja

Pogrzeb powinien, jeśli to możliwe, odbyć się w ciągu miesiąca od śmierci.

Zgony dzieci - Urodzenie martwego dziecka w Szwecji definiuje się jako narodziny dziecka, które zmarło w dowolnym momencie od 22 tygodnia ciąży do daty porodu.

Kiedy policja w Szwecji zostanie wezwana na miejsce, w którym ktoś zmarł, zbada, czy dana osoba zmarła z przyczyn naturalnych, czy nie. Nie ma oddzielnych procedur w przypadku zgonów z udziałem dzieci.

Włochy

Urodzenie martwego dziecka we Włoszech definiuje się jako narodziny dziecka, które zmarło w dowolnym momencie od 28 tygodnia ciąży. Jeśli dziecko urodzi się martwe po 28. tygodniu ciąży, należy to zarejestrować w Urzędzie Stanu Cywilnego (Ufficio Anagrafe), po czym może nastąpić pochówek.

Jeśli jednak dziecko umrze po urodzeniu się żywym, obowiązkowa jest rejestracja najpierw narodzin, a następnie śmierci.

Żadna procedura nie jest konieczna w przypadku śmierci dziecka przed 28 tygodniem ciąży, chociaż istnieje możliwość złożenia wniosku o pochówek za pośrednictwem ASL (lokalne władze zdrowotne). Należy to zrobić w ciągu 24 godzin, a każdy szpital powinien być w stanie doradzić, jaką procedurę należy zastosować.

We Włoszech nie istnieją żadne szczególne ani odrębne procedury po śmierci dziecka, a dochodzenie prowadzone jest na tej samej podstawie, co w przypadku śmierci osoby dorosłej.

Prawo do grobu

Szwecja

W kulturze szwedzkiej od dawna istnieje praktyka ponownego wykorzystywania miejsc pochówku. Zgodnie z prawem istnieje osoba lub rodzina odpowiedzialna za opiekę nad grobem i jego utrzymanie. Prawo to jest zachowane na mocy umowy zwykle na 25 lat. Odpowiedzialność ta obejmuje opłatę na rzecz parafii lub cmentarza za utrzymanie terenu itp. Po wygaśnięciu umowy władze cmentarza skontaktują się z osobą odpowiedzialną, aby sprawdzić, czy są zainteresowane przedłużeniem umowy. Jeśli osoba odpowiedzialna zdecyduje się zwolnić swoje prawo, cmentarz usunie nagrobek i ponownie wykorzysta miejsce pochówku.

Wielka Brytania:

Birmingham: Kupując grób, kupuje się prawo do pochowania zwłok lub rozsypania prochów (skremowanych szczątków) w tym grobie, a nie na otaczającej go ziemi. Nazywa się to wyłącznymi prawami do pochówku.

Dla właściciela grobu prawa te oznaczają, że należy wyrazić zgodę na pochowanie w nim szczątków lub prochów. Ma się również prawo do umieszczenia pomnika na grobie, w zależności od regulaminu cmentarza lub krematorium. Otrzymując prawa do grobu, otrzymuje się akt (dokument prawny), który wskazuje, że jest się jego właścicielem. Nazywa się to przyznaniem wyłącznych praw do pochówku i powinno być przechowywane w bezpiecznym miejscu do czasu wykorzystania grobu.

Wszystkie prawa przyznawane są na czas określony. W Birmingham jest to obecnie 75 lat.

Leicester: W przypadku zakupu grobu wydawany jest akt przyznania grobu, a nazwisko zarejestrowanego właściciela grobu zostaje wpisane do rejestru ustawowego jako osoba posiadająca prawo do pochówku.

Akt przyznaje właścicielowi wyłączne prawa do grobu na 50 lat. Własność gruntu nie zostaje przyznana. Umowa przyznaje właścicielowi prawo do:

- pochowania w wyznaczonym grobie, jeśli jest miejsce (w tym skremowane szczątki)
- zezwolić na dalsze pochówki w grobie, w którym jest miejsce (w tym skremowane szczątki)
- ubiegania się o pozwolenie na umieszczenie na grobie pomnika z inskrypcją lub o zgodę na umieszczenie dodatkowego napisu.

Akt jest ważnym dokumentem i należy go przedstawić na wypadek przyszłego pochówku w grobie.

Właściciel musi wyrazić zgodę na pochówki w grobie lub umieszczanie na nim pomników. Jeśli nie ma żywego właściciela, będziemy musieli ustalić, kto jest prawnie uprawniony do grobu, a „przeniesienie własności” musi zostać zakończone, zanim będzie można przystąpić do pochówku.

Grobów nie można sprzedawać dłużej niż 100 lat. Prawo zezwala na przedłużenie przyznania prawa własności.

Grobów nie można otwierać bez pisemnej zgody zarejestrowanego właściciela grobu. Jedynym wyjątkiem jest pochówek zarejestrowanego właściciela, w którym to przypadku nie jest wymagane pisemne upoważnienie.

Żyjący właściciel grobu może przenieść własność praw do grobu, kontaktując się ze Służbami ds. Żałoby, które zorganizują prawne przeniesienie aktu. Za to pobierana jest opłata.

Gdy właściciel grobu umiera, własność grobu może zostać przeniesiona poprzez jego majątek. Sposoby przeniesienia mogą być bardzo złożone i chociaż istnieje procedura prawna, której należy przestrzegać, każdy przypadek należy rozpatrywać indywidualnie.

Merton: Kupując grób na cmentarzu Merton & Sutton Joint Cemetery, London Road Cemetery lub Gap Road Cemetery, tak naprawdę kupuje się wyłączne prawo do pochówku na określony czas:

- 50 lub 75 lat dla grobu trumiennego lub trumiennego
- 25 lub 40 lat dla skremowanych szczątków

Tylko zarejestrowany właściciel ma prawo zezwolić na pochówek w grobie.

Jeśli jest się zarejestrowanym właścicielem, ma się automatyczne prawo do pochówku w grobie. Można także pozwolić inne pochówki w grobie (jeśli pozwala na to miejsce).

Prawo własności można przenieść za życia właściciela lub po jego śmierci.

Wyłączne prawo do pochówku może zostać przedłużone na kolejny okres po wygaśnięciu najmu, ale prosimy o kontakt z biurem cmentarzy w sprawie opłaty.

Przeniesienie własności jest możliwe w następujących okolicznościach:

- jeśli zarejestrowany właściciel zdecyduje się przenieść grób na kogoś innego,
- jeśli złożono wniosek o pochówek w grobie, ale zarejestrowany właściciel nie żyje,
- jeśli złożono wniosek o umieszczenie pomnika lub dodatkowego napisu na grobie, ale zarejestrowany właściciel nie żyje,
- jeśli zarejestrowany właściciel niedawno zmarł.

Ułatwia to przyszłe ustalenia, jeśli mieszka zarejestrowany właściciel. Rada i zarząd cmentarza muszą przestrzegać prawa dotyczącego własności grobów i pochówków. Jeżeli właściciel został wcześniej pochowany, wówczas bez wyjątku nowy właściciel musi zostać najpierw zarejestrowany, aby ponownie otworzyć grób w celu pochówku lub umieścić pomnik lub dodatkowy napis na pomniku.

Rozważając przeniesienie własności grobu, należy mieć świadomość, że otwarcie grobu w celu pochówku, w tym pochówku skremowanych szczątków, lub umieszczanie skremowanych szczątków na powierzchni grobu jest niezgodne z prawem bez pisemnej zgody zarejestrowanego właściciela, chyba że pochówek dotyczy właściciela grobu.

Właściciel grobu może:

- przenieść wyłączne prawa do pochówku w trakcie życia na inną osobę lub dodać dodatkowego właściciela
- zrzec się wyłącznych praw do pochówku, jeżeli grób nie był używany do pochówku.

Procedura ustalenia własności grobowej po śmierci pierwotnego właściciela zależy od tego, czy istnieje testament. Jeżeli nie ma testamentu lub testament jest nieważny, a majątek ma wystarczającą wartość, aby wymagać wydania aktów administracyjnych, własność grobu może zostać przeniesiona na osobistego przedstawiciela zmarłego.

Medway: Kupując grób, kupuje się prawa do grobu, aby wykorzystać miejsce na grobowiec wskazane w akcie. Będzie to obowiązywać przez okres 30, 50 lub 99 lat, przy czym prawo własności gruntu pozostanie w rękach Medway Council. Posiadanie praw do określonego grobu umożliwi zarejestrowanemu właścicielowi grobu:

- zdecydować, kto może zostać pochowany w grobie
- zezwalać na umieszczenie dowolnego pomnika na grobie wraz z jego bieżącą konserwacją i naprawą

Zarejestrowany właściciel grobu ma automatyczne prawo do pochówku w grobie, o ile pozwala na to pozostała przestrzeń, a po ich pogrzebie obowiązkiem wykonawcy egzekucji lub najbliższego pozostającego przy życiu członka rodziny jest zorganizowanie przeniesienia własności na osobę uprawnioną do czynności prawnych.

Wszelkie późniejsze pochówki lub prace upamiętniające nie mogą być dozwolone, dopóki przeniesienie grobu nie zostanie zakończone zgodnie z prawem.

Zarejestrowany właściciel grobu może przenieść te prawa na inną osobę.

Włochy

Prawa do grobu na ziemi (tumulazione) przysługują zwykle przez 20 do 30 lat, chyba że zostały wykupione na czas nieokreślony, w zależności od rozporządzenia rady miasta. Prawa do pochówku pod ziemią (inumazione) przysługują zwykle przez 10 lat. Po tym czasie rada miasta poinformuje o terminie ekshumacji.

Postępowanie ze zwłokami

Belgia

Prochy mogą być rozrzucone na wskazanym polu rozrzucania na cmentarzu i odpowiednio rejestrowane.

Przypadki, w których balsamowanie lub jakiegokolwiek inne konserwatywne zabiegi na ciele przed trumną są dozwolone.

W tanatopraksji stosowane tanatochemikalia muszą gwarantować mineralizację zwłok w ciągu 10 lat od śmierci.

Balsamowanie jest dozwolone tylko dla uniwersytetów w przypadku podmiotów przekazanych nauce, które mają być wykorzystane do celów badawczych przez laboratoria uniwersyteckie.

Płyn balsamujący jest tak sformułowany, że zawiera tylko minimalną dawkę substancji toksycznych, które są niezbędne do przechowywania.

Miejsce, w którym zakopano zabalsamowane zwłoki, zostanie odnotowane w celu przyszłego usunięcia.

Zabieg konserwujący jest dozwolony, jeśli wymagają tego przepisy dotyczące międzynarodowego transportu zwłok.

Jeśli zmarły nosi implant działający na baterię, baterię tę należy wyjąć przed pogrzebem lub kremacją.

Portugalia

Pogrzeb lub kremacja ma miejsce w Portugalii zwykle w ciągu 72 godzin od śmierci lub 48 godzin po sekcji zwłok.

Słowacja

Zgodnie z prawem słowackim zmarłą osobę należy zwykle pochować w ciągu 14 dni od śmierci (istnieją wyjątki związane z dochodzeniem policyjnym lub podobnym). Jednak w przypadku obcokrajowców władze zwykle przyznają tyle czasu, ile jest to konieczne.

Włochy

Zgodnie z prawem włoskim od chwili śmierci muszą upłynąć 24 godziny, zanim ciało będzie można przygotować do pochówku lub repatriacji. W pewnych okolicznościach natychmiastowy pochówek lub repatriacja nie zawsze jest możliwy. Na przykład sekcja zwłok może zostać przeprowadzona w celu ustalenia przyczyny śmierci

Krematoria

Ograniczenia emisji substancji do atmosfery w poszczególnych krajach:

	Pyły	Rtęć	Dioksyny: PCDD/F	Tlenek węgla CO	Węglowodory CxHy	Tlenki azotu: Nox	Chlorek wodoru: HCl	Tlenki siarki: Sox
	mg/m ³	mg/m ³	ng/m ³	mg/m ³	mg/m ³	mg/m ³	mg/m ³	mg/m ³
Austria	100	0,1	0,1	100	20	N/D	30	N/D
Belgia: Bruksela	30	0,1	0,1	100	N/D	N/D	N/D	200
Belgia: Flandria	30	0,2	0,1	100	150	400	30	300
Belgia: Walonia	20	0,05	0,1	50	150	400	20	N/D

Czechy	125	N/D	N/D	100	15	350	30	N/D
Dania	10	0,1	N/D	50/500	N/D	N/D	N/D	N/D
Finlandia	10	0,1	N/D	50	N/D	N/D	N/D	N/D
Francja	10	0,2	0,1	50	20	500	30	120
Hiszpania (istniejące instalacje)	100	1		400	30	250	60	200
Hiszpania (nowe instalacje, <200 kremacji/rok)	100	1		400	30	250	60	200
Hiszpania (nowe instalacje, >=200 kremacji/rok)	30	0,2	0,1	100	20	250	30	50
Holandia	10	0,05	0,1	N/D	N/D	400	10 (1,5h średnia)	300
Niemcy	10	N/D	0,1	50	20	N/D	40	N/D
Norwegia	20	0,05	N/D	100/150	N/D	N/D	N/D	N/D
Polska (obecnie)								
Polska (proponowane)	10	0,1		50				
Szwajcaria	20	0,2	0,1	50	20	250	30	
Szwecja	10	0,08	0,1	50	N/D	N/D	N/D	N/D
Wielka Brytania	20	0,05	0,1	100	20	N/D	30	N/D
Włochy	30	0,05	0,1	100	20	400	30	200

Inne regulacje:

Temperatura minimalna:

- Czechy, Francja, Hiszpania, Niemcy, Norwegia, Włochy: 850°C
- Dania, Finlandia, Holandia, Szwecja, Wielka Brytania: 800°C

Regulacje dotyczące materiałów, z których wykonane są trumny: Belgia, Dania, Hiszpania, Szwajcaria, Wielka Brytania

Czas kremacji:

- Francja: min. 90 min.

Czechy

Krematorium wolno zbudować na podstawie lokalnej decyzji, której skutkiem jest wydanie zezwolenia na budowę; uczestniczy w tym zawsze Powiatowy Inspektor Sanitarny i Urząd Ochrony Środowiska.

Ochronną strefę wokół krematorium ustala się o szerokości co najmniej 100 metrów. Urząd budowlany może w tej strefie zakazać lub ograniczyć budownictwo, zmianę jego charakteru, jeżeli zagrażałoby ono eksploatacji krematorium, albo jego eksploatacja mogłaby im zagrozić.

Właściciel terenu zajętego przez ochronną strefę ma prawo uzyskania rekompensaty za ograniczenie użytkowania tego terenu. Koszty związane z technicznymi przygotowaniem w strefie ochronnej oraz rekompensatę za udowodnione ograniczenia w użytkowaniu terenu w strefie ochronnej ponoszą wspólnie budowniczcy i eksploatający krematorium.

Osoba eksploatująca krematorium jest uprawniona do przejęcia zwłok celem ich spopielenia jedynie wtedy, jeśli śmierć została stwierdzona w karcie zgonu

wystawionej przez dokonującego oglądu lekarza, a w przypadku przeprowadzenia sekcji zwłok uzupełnionej o odpowiednie uwagi lekarza, który sekcję przeprowadził; w przypadku podejrzenia o dokonanie w związku ze śmiercią czynu karalnego oprócz tego niezbędna jest zgoda na piśmie urzędnika państwowego lub innego organu odpowiedzialnego za sprawy karne, który jest do tego uprawniony specjalną regulacją prawną.

Osoba eksploatująca krematorium jest zobowiązana do tego, aby:

- spopielać w krematorium wyłącznie ludzkie zwłoki lub pochodzące z ekshumacji ludzkie szczątki;
- przed rozpoczęciem eksploatacji wydać regulamin krematorium, który musi być zatwierdzony przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego i eksploatować krematorium zgodnie z tym, regulaminem oraz szczegółowymi przepisami prawnymi;
- w kontaktach z otaczającymi ludźmi unikać drażniącej ich uczucia szorstkości, a przy obrzędach żałobnych umożliwić uczestnictwo w nich zarejestrowanych kościołów, związków religijnych innych instytucji i osób prawnych wedle woli osoby zamawiającej pogrzeb;
- zwłoki przeznaczone do kremacji przechowywać wyłącznie w urządzeniu chłodniczym, spełniającym wymogi przedstawione ustawie;

- zapewnić, aby trumna z ludzkimi szczątkami przed wsunięciem jej do pieca kremacyjnego, opatrzona była niezniszczalną przez ogień sygnaturą, zawierającą numer rejestracyjny zgodny z prowadzoną ewidencją zwłok ludzkich szczątków;
- zebrać pozbawiony metalowych elementów i innych niezniszczalnych przez ogień przedmiotów popiół wraz z sygnaturą. Umieścić go w trwale zamykanej urnie, którą należy oznaczyć numerem rejestracyjnym odpowiadającym prowadzonej ewidencji zwłok i szczątków ludzkich, nazwiskiem i imieniem zmarłego, miejscem i datą jego urodzin, śmierci i spopielenia;
- przekazać za pisemnym pokwitowaniem sądowi właściwemu dla rozstrzygnięcia spraw spadkowych, jako spadek, przedmioty znalezione wśród spopielenych ludzkich szczątków, które, jak można przypuszczać z karty zgonu zmarłego, są stopem drogiej metali;
- wezwać do przejęcia i przekazać osobie fizycznej lub prawnej, która zamówiła pogrzeb, lub osobie do tego upoważnionej, w sposób i w terminie określonym przez regulamin krematorium urnę z prochami; jeżeli osoba taka w okresie 12 miesięcy od daty spopielenia nie odbierze urny od osoby eksploatującej krematorium, osoba ta ma prawo złożyć zmieszane z ziemią szczątki we wspólnym grobie na publicznym cmentarzu.

W regulaminie krematorium osoba eksploatująca krematorium określa:

- sposób przyjmowania zwłok i szczątków ludzkich do spopielenia, włącznie z rodzajem trumny, w jakiej możliwe jest spopielenie;
- sposób ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przeznaczonych do spopielenia;
- sposób przechowywania zwłok i szczątków ludzkich;
- warunki spopielenia zwłok i szczątków ludzkich;
- sposób przechowywania zwłok i szczątków ludzkich;
- przechowywanie i przekazywanie urn.

Osoba eksploatująca krematorium prowadzi ewidencję zwłok i szczątków ludzkich, które były jej przekazane celem spopielenia, zawierająca zwłaszcza:

- nazwisko i imię zmarłego;
- miejsce i datę jego urodzenia oraz śmierci;
- numer ewidencyjny (odpowiednik polskiego PESEL);
- data przejęcia zwłok lub szczątków ludzkich w celu ich spopielenia łącznie z numerem ewidencji;
- data spopielenia;
- spis przedmiotów w rozumieniu o ile zostały odnalezione i data przekazania ich sądowi;
- data wezwania do przejęcia urny i data wydania lub odesłania urny wraz z nazwiskami, imionami i adresami odbiorców, lub, jeśli urna nie została przejęta;
- data i miejsce, gdzie spopielenone szczątki ludzkie zostały złożone we wspólnym grobie.

Transport zwłok

Czechy

Kwestie transportu funeralnego reguluje Ustawa o usługach pogrzebowych, konkretniej § 9 (Přepřava lidských pozůstatků a lidských ostatku), która wskazuje, że szczątki ludzkie i ekshumowane, nieskremowane zwłoki mogą być przewożone transportem drogowym pojazdem specjalnie do tego przeznaczonym (spełniającym odpowiednie wymagania techniczne i sanitarne), który musi być w tym celu zatwierdzony na mocy innego przepisu (tj. Ustawy nr 56/2001 o zasadach prowadzenia pojazdów na drogach i zmianie ustawy nr 168/1999 o komunikacyjnym ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej i zmianie niektórych powiązanych ustaw - Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, oraz Obwieszczenia nr 341/2014, ws. zatwierdzenia standardów technicznych i technicznych warunków prowadzenia pojazdów na drogach - Vyhláška č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Szczegółowe parametry dotyczące pojazdów przeznaczonych do transportu funeralnego zawarte są w regulaminach firm pogrzebowych, tworzonych w oparciu o przepisy Ustawy o usługach pogrzebowych oraz na podstawie wzoru ustalonego przez Ministerstwo Rozwoju Republiki Czeskiej (nadzorujące usługi pogrzebowe), ustanowionych osobno dla każdego zakładu pogrzebowego.

Niemcy

Berlin: Kwestie pochówku w kraju związkowym Berlin reguluje ustawa Gesetz über das Leichen- und Bestattungswesen (Bestattungsgesetz) vom 2. November 1973 (GVBl. 1973, poz. 1830 z późn. zm.). Wymagania techniczne oraz sanitarne dla pojazdów do transportu zwłok reguluje rozporządzenie Senatu Berlina Verordnung zur Durchführung des Bestattungsgesetzes (DVO-Bestattungsgesetz) vom 22. Oktober 1980 (GVBl. 1980, poz. 2403 z późn. zm.):

Zwłoki mogą być przewożone tylko w pojazdach, które są przystosowane do przewożenia zwłok i tylko do przewożenia zwłok. Nie dotyczy to jednak przypadków wydobywania zwłok oraz transportu zwłok z miejsc wypadków.

Część pojazdu przeznaczona do przewozu zwłok musi być odizolowana, mieć możliwość zamknięcia oraz być oddzielona od kabiny kierowcy. Ponadto, musi być ona wykonana z materiałów zmywalnych oraz umożliwiających dezynfekcję. Takie same warunki dotyczą wszystkich dodatkowych instalacji w części do przewozu zwłok. Podłoga przestrzeni przeznaczonej od przewozu zwłok musi być nieprzemakalna. Trumna powinna być umieszczona w taki sposób, który uniemożliwia jej poruszanie podczas jazdy. Ponadto, w przypadku gdy z trumny dojdzie do wycieku należy gruntownie wyczyścić całą przestrzeń. W przypadku zagrożenia epidemiologicznego, należy dokonać również dezynfekcji.

Przepis określa obowiązki kierowcy lub osoby towarzyszącej transportowi w przypadku transportu ciała poza Berlin, reguluje kwestię wysyłki i przewozu szczątków ludzkich w urnach.

Brandenburgia: Kwestie pochówku w kraju związkowym Brandenburgia reguluje ustawa Gesetz über das Leichen-, Bestattungs- und Friedhofswesen im Land Brandenburg (Brandenburgisches Bestattungsgesetz - BbgBestG) vom 7. November 2001 (GVBl.I/01, [Nr. 16], S.226 z późn. zm), która zawiera wymagania odnośnie do transportu zwłok.

W transporcie samochodowym w Brandenburgii transport trumien i urn może odbywać się jedynie w pojazdach, które są do tego przeznaczone i przystosowane. Zabronione jest przewożenie zwłok na przyczepach.

Meklemburgia-Pomorze Przednie: Kwestie pochówku w kraju związkowym Meklemburgia - Pomorze Przednie reguluje ustawa Gesetz über das Leichen-, Bestattungs- und Friedhofswesen im Land Mecklenburg- Vorpommern (Bestattungsgesetz - BestattG M-V) vom 3. Juli 1998 (GVBl. M-V s. 617 z późn. zm.)

W transporcie samochodowym w Meklemburgia - Pomorze Przednie transport trumien i urn można odbywać się jedynie w pojazdach, które są do tego przeznaczone i przystosowane. Urząd ds. zdrowia publicznego może dopuścić jednak wyjątek od tej reguły. Zabronione jest przewożenie zwłok na przyczepach.

Saksonia: Kwestie pochówku w kraju związkowym Saksonia reguluje ustawa Sächsisches Bestattungsgesetz vom 8. Juli 1994 (SächsGVBl. S. 1321 z późn. zm).

Transport trumien i urn może odbywać się jedynie w pojazdach, które są do tego przeznaczone i spełniają wymogi.

Ustawa reguluje wymagania odnośnie do transportu zwłok poza granicę RFN i wymagań technicznych odnośnie do trumny. Trumna powinna być z materiału nieprzepuszczalnego oraz być wyłożona materiałem absorbującym płyny. W przypadku transportu szczątków ludzkich w urnie, wystarczy, aby urna była szczelnie zamknięta oraz opatrzona nazwą.

Rosja

Wytyczne dot. użytkowania środków transportu drogowego przeznaczonego do przewozu zwłok i szczątków ludzkich omówione są w rozdziale III pkt. 3.7 postanowienia Głównego Państwowego Lekarza Sanitarnego Federacji Rosyjskiej nr 84 z dnia 28 czerwca 2011 r. „O zatwierdzeniu zasad i norm sanitarno-epidemiologicznych 2.1.2882-11 „O wymogach sanitarnej lokalizacji, infrastruktury i utrzymania cmentarzy, budynków oraz budowli cmentarnych”. Zawarte we wskazanym postanowieniu przepisy wskazują, że przewóz zwłok do miejsca pochówku odbywa się wyspecjalizowanym środkiem transportu. Dopuszczalne jest użycie innego samochodu do przewozu ciała zmarłego, pod warunkiem, że samochód ten nie był wcześniej wykorzystywany do przewozu produktów spożywczych lub surowej żywności. Po przewiezieniu ciała zmarłego karawan pogrzebowy powinien zostać sprzątnięty i zdezynfekowany środkami dezynfekującymi odpowiednio do tego celu przeznaczonymi.

W pojęciu wyspecjalizowany środek transportu rosyjski ustawodawca zawarł następujące cechy, jakie powinien spełniać samochód przeznaczony do przewozu ciała tj.:

- Dostosowanie zawieszenia samochodu (aby zapobiegało nadmiernemu ruchowi trumny z ciałem),
- Wnętrze samochodu w części przeznaczonej do przewozu ciała zmarłego powinno być pokryte aluminium lub stalą nierdzewną (w pełni lub częściowo),
- Wyposażenie auta w sprzęt do instalowania i mocowania trumny z ciałem zmarłego,
- Wyposażenie karawanu w sprzęt do chłodzenia przestrzeni ciałem zmarłego (odpowiednio na sezon zimowy i letni),
- Dla niektórych rodzajów środków transportu licencja na przewóz osób,
- Okazanie umowy o świadczeniu usług pogrzebowych w celu przewozu zwłok zmarłego.

Międzynarodowy przewóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich

Austria

Wywóz zwłok:

Aby zwłoki mogły zostać wywiezione, patolog (ze szpitala, instytutu medycyny sądowej, biura koronera lub prokuratury) musi wydać oficjalne zwolnienie (Freigabe). Zawsze brane są pod uwagę okoliczności śmierci.

Dokumenty wymagane do zwłok lub szczątków ludzkich:

- Medyczny akt zgonu (Totenschaubefund) ze szpitala (patologa) zawierający podstawowe wyniki badania lekarskiego (oprócz danych osobowych zmarłego): datę, godzinę i miejsce zgonu; przyczynę śmierci; czy sekcja zwłok została przeprowadzona, czy nie; czy ciało jest zakaźne, czy nie. Po wydaniu medycznego aktu

zgonu ciało można wydać. Bez tego dokumentu nie można wydać międzynarodowego aktu zgonu (Sterbeurkunde);

- Międzynarodowy akt zgonu (Sterbeurkunde);
- International Corpse Pass (Leichenpass) - niezbędna przy repatriacji lotniczej

Dokumenty wymagane do wywozu urny:

- medyczny akt zgonu (Totenschaubefund)
- Międzynarodowy akt zgonu (Sterbeurkunde)
- potwierdzenie przyjęcia urny (Urnenannahmestätigung)
- certyfikat kremacji (Einäscherungsurkunde)

Bułgaria

Do wywiezienia ciała osoby zmarłej za granicę najważniejszymi dokumentami jest: zgłoszenie zgonu (ze wskazaniem przyczyny zgonu), akt zgonu (bez wskazanej przyczyny zgonu) oraz zezwolenie na wywiezienie ciała wystawiane przez dyrektora regionalnej inspekcji sanitarnej. Żaden z tych dokumentów nie wyklucza choroby zakaźnej jako przyczyny zgonu, ale wskazuje przyczynę zgonu (np. przyczyna zgonu: tyfus lub przyczyna zgonu: utonięcie).

Chorwacja

Kwestię wymagań urzędowych przy sprowadzaniu zwłok i szczątków z zagranicy do Republiki Chorwacji reguluje ustawa o ochronie zdrowia publicznego przed chorobami zakaźnymi (Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, NN 79/07, 113/08, 43/09, 130/17; <https://www.zakon.hr/z/1067/Zakon-o-za%C5%A1titi-pu%C4%8Danstva-od-zaraznih-bolesti>) oraz regulamin wykonawczy (Pravilnik o uvjetima i načinu obavljanja opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba te o uvjetima glede prostora i opreme pravnih i fizičkih osoba za obavljanje opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba; NN 116/2018; https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_116_2322.html).

Zgodnie z ww. przepisami sprowadzenie z zagranicy zwłok do Republiki Chorwacji odbywa się na podstawie tzw. „sprovodnicy” - dokumentu upoważniającego do przewozu zwłok, który wystawia chorwacki urząd konsularny.

Z wnioskiem o wydanie tego dokumentu może zwrócić się do urzędu konsularnego rodzina zmarłego lub upoważniony do tego zakład pogrzebowy przedstawiając w urzędzie następujące dokumenty:

- Odpis aktu zgonu sporządzony na międzynarodowym formularzu zgodnym z Konwencją nr 16 sporządzoną w Wiedniu w 1976 r. dotyczącą wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktu cywilnego (Dz.U. z 2004 r., Nr 166, poz. 1735).;
- Wydane przez lekarza zaświadczenie określające przyczynę zgonu (wykluczające chorobę zakaźną);
- Zezwolenie na transport wydane w kraju, z którego będzie się odbywał transport;
- Dokument potwierdzający obywatelstwo osoby zmarłej;
- Paszport osoby zmarłej (o ile taki dokument posiadała);
- Szczegółowe informacje o przewoźniku m.in. z podaniem danych i numeru dokumentu podróży kierowcy, numeru rejestracyjnego pojazdu, danych innych osób (w tym przedstawicieli rodziny), które w trakcie transportu będą znajdowały się w pojeździe w przypadku transportu lądowego lub numeru lotu, nazwy przewoźnika i lotniska docelowego w przypadku transportu powietrznego oraz przejść granicznych.

W przypadku cudzoziemców wymagana jest także pisemna zgodna władz cmentarza lub parafii określająca miejsce pochówku.

Sprowadzenie prochów z zagranicy odbywa się na podstawie zaświadczenia wydanego przez krematorium.

W przypadku zgonu na skutek choroby zakaźnej, ekshumacji lub w sytuacji, gdy obywatelstwo osoby zmarłej jest nieznane, urząd konsularny Republiki Chorwacji zobowiązany jest przed wydaniem „sprovodnicy” zwrócić się do ministerstwa właściwego do spraw wewnętrznych w celu uzyskania zgody.

W Republice Chorwacji organami właściwymi do wydawania dokumentów dotyczących transportu i pochówku zmarłych są odpowiednio:

1. Kartę zgonu, czyli zaświadczenie medyczne potwierdzające zgon określające jego zgonu (tzw. „Potvrda o smrti”); wypełnia i podpisuje lekarz (w przypadku zgonu z przyczyn naturalnych) lub inna osoba upoważniona do stwierdzania zgonu (kroner/lekarz medycyny sądowej/patolog dokonujący obdukcji), a w przypadku zgonu w placówce medycznej - placówka medyczna.
2. Dokument upoważniający do przewozu zwłok (tzw. „Sprovodnica za prijenos umrle osobe - laissez-passer for corpse” - zawierający informację o przyczynie zgonie i wykluczającym/lub potwierdzającym chorobę zakaźną wydają lokalne organy administracji państwowej (inspektoraty sanitarne) Republiki Chorwacji właściwe ze względu na miejsce zgonu.
3. Zezwolenie na pochowanie zwłok (tzw. „Dozvola za ukop umrle osobe”) lub zezwolenie na kremację (tzw. „Dozvola za kremiranje”) wypełnia i podpisuje kroner/lekarz medycyny sądowej.

Cypr

W przypadku repatriacji zwłok z terytorium Republiki Cypryjskiej wystawiane są następujące dokumenty:

1. Lekarskie Zaświadczenie o Przyczynie Zgonu - dokument wystawiany jest na druku ścisłego zarachowania Ministerstwa Zdrowia na podstawie przeprowadzonej przez jednego z uprawnionych patologów sekcji zwłok - na Cyprze jest tylko kilku uprawnionych do wykonywania sekcji zwłok patologów, są to specjaliści zatrudnieni przez Ministerstwo Zdrowia RC.
2. Akt Zgonu - wydawany przez Wydział Ewidencji Ludności Urzędu Miasta.
3. Certyfikat Zabalsamowania - dokument wystawiany przez zakład pogrzebowy na podstawie ww. dokumentów, potwierdzający sposób zabezpieczenia i zapakowania zwłok.

Jeżeli istnieje podejrzenie, iż zgon mógł nastąpić w wyniku choroby zakaźnej, już lekarz orzekający o zgonie zawiadamia prosekretariat, tak aby patolodzy badający ciało zachowali wszelkie środki ostrożności. Jeżeli przyczyna zgonu nie została jednoznacznie określona, ale została wykluczona możliwość zgonu w wyniku choroby zakaźnej, a także zostały pobrane próbki do badań toksykologicznych, wtedy zgodę na przewóz zwłok musi wydać jeszcze prokurator.

W przypadku repatriacji zwłok lub szczątków ludzkich na teren Republiki Cypryjskiej niezbędny jest dokument „laissez-passer”, wystawiany przez właściwe władze państwa, z którego nastąpi repatriacja, określający przyczyny zgonu i poświadczające balsamowanie (jeśli było wykonane), oraz akt zgonu. Na podstawie tych dokumentów zakład pogrzebowy, któremu powierzono transport zwłok, wystawia dokument zaświadczający, że wykonano wszystkie przewidziane prawem procedury dotyczące zabezpieczenia zwłok.

Czechy

Przed repatriacją ciało zmarłego zostanie zabalsamowane i będzie przewożone w ocynkowanej trumnie. Lokalni przedsiębiorcy pogrzebowi w Republice Czeskiej są przygotowani do przeprowadzania tych procedur. Do wysłania zwłok wymagane jest posiadanie lokalnego aktu zgonu z rejestru stanu cywilnego oraz aktu zgonu lekarza (ze wskazaniem przyczyny zgonu), zaświadczenia o balsamowaniu i zaświadczenia o zezwoleniu na przewóz zwłok.

Czechy będąc stroną Porozumienia Rady Europy o przewozie zwłok ze Strasbourga 1973 r. mają prawny obowiązek zaopatrzenia transportowanych za granicę zwłok w odpowiedni dokument przewozowy tzw. laissez - passer dla ciała. Dokument ten (pas pro zemřelého) zawiera następujące informacje: imię i nazwisko zmarłego, przyczynę i miejsce śmierci, datę i miejsce urodzenia, a także informację o transporcie, miejscu wyjazdu, trasie oraz miejscu docelowym przewozu zwłok (art. 5 ww. umowy). Porozumienie wymogło na sygnatariuszach, że jeżeli przyczyną śmierci była choroba zakaźna, ciało musi zostać owinięte w całun impregnowany środkami antyseptycznymi. Umowa nie reguluje jednak kwestii przewozu prochów. Ponieważ Polska nie jest stroną ww. porozumienia, a zagadnienia repatriacji zwłok nie reguluje również żadna umowa dwustronna, strona czeska nie ma obowiązku wystawiania laissez - passer dla osób zmarłych przewożonych na terytorium RP, gdzie wyraźnie wskazywana jest przyczyna zgonu. W związku z powyższym dokument ten nie jest sporządzany w każdym przypadku zgonu - w ostrawskim okręgu konsularnym rozwiązanie to jest praktykowane, zaś w praskim okręgu konsularnym od powyższego strona czeska odchodzi.

Jedynymi dokumentami, które sporządzają organy czeskie konsekwentnie w każdym przypadku zgonu obywatela RP i transportu ciała/prochów na terytorium RP są: karta zgonu (list o prohlídce zemřelého), a następnie akt zgonu (úmrtní list).

Finlandia

Gdy ciało osoby zmarłej wywożone jest z Finlandii do innego kraju, władze fińskie wydają następujące dokumenty:
-zgodę na pochówek (lupa hautaamiseen), wydaje ją lekarz ostatnio badający osobę i stwierdzający zgon lub w przypadku sekcji zwłok lekarz medycyny sądowej z jednostek obdukcji podlegających Instytutowi Zdrowia i Dobrostanu Obywateli THL. W praktyce urzędu konsularnego dokument ten jest przyjmowany za potwierdzenie zgonu na potrzeby sprowadzenia do Polski zwłok lub szczątków zmarłego.

-zaświadczenie o braku chorób zakaźnych wydawane przez lekarza z Instytutu Zdrowia i Dobrostanu Obywateli THL
-w późniejszym terminie (ok. 6-12 miesięcy) wydawany jest akt zgonu - ściśle kompletne medyczne świadectwo zgonu (kuolintodistus), sporządzany przez lekarza, który ostatnio badał osobę lub jest sporządzany na podstawie sekcji zwłok, wyników badań mikroskopijnych, biochemicznych itp., przez lekarza medycyny sądowej z Instytutu Zdrowia i Dobrostanu Obywateli THL.

W przypadku osób, których zgon miał charakter naturalny lub przed śmiercią były objęte opieką szpitalną (tj. w przypadku których nie przeprowadza się sekcji zwłok czy dodatkowych badań laboratoryjnych), akt zgonu jest wydawany na ogół ze zgodą na pochówek.

Grecja

Dokumenty wydawane w sprawach związanych z transportem zwłok i szczątków ludzkich zgodnie z obowiązującym w Grecji prawem;

- lekarskie poświadczenie zgonu
- poświadczenie balsamacji ciała (w treści dokumentu zawarta jest informacja, że nie ma przeszkód aby zwłoki były transportowane w każde miejsce, każdym środkiem transportu, bez zagrożenia dla zdrowia publicznego);
- akt zgonu;

- zaświadczenie z Urzędu Sanitarnego dotyczące zatwierdzenia przewozu zwłok przez miejscowe władze (w przypadku szczątków ludzkich w treści zaświadczenia zawarta jest również informacja o odkażeniu szczątków).

Niemcy

W celu wywozu zwłok, zakład pogrzebowy organizuje uzyskanie medycznego aktu zgonu (Todesbescheinigung), laissez-passers (Leichenpass), zezwolenia na transport (Transportgenehmigung) i paszportu zmarłego (jeśli jest dostępny).

Norwegia

Procedura przewozu zwłok obejmuje w kolejności następujące czynności:

1. Lekarz stwierdzający zgon wydaje medyczne zaświadczenie o zgonie (legeerklæring om dødsfall).
2. Medyczne zaświadczenie o zgonie (legeerklæring om dødsfall) jest przekazywane (zazwyczaj przez firmę pogrzebową w imieniu rodziny) do komendanta policji (Lensmanna)/sądu rejonowego w miejscu zamieszkania zmarłego (Tingrett). Sąd rejonowy wydaje na tej podstawie akt zgonu (melding om dødsfall) i zawiadamia elektronicznie Centralny Rejestr Ludności (Folkeregister) o zgonie. Od 2018 roku stopniowo wprowadzane jest elektronicznie zgłaszanie zgonów i przesyłanie informacji między urzędami.
3. Jednocześnie lekarz stwierdzający zgon zawiadamia głównego lekarza gminnego oraz osoby odbierające zwłoki jeśli istnieje podejrzenie choroby zakaźnej i należy zastosować specjalne środki ostrożności. Zgodnie z prawem norweskim przyczyna zgonu jest objęta tajemnicą lekarską, dlatego zaświadczenie lekarskie/ medyczne o zgonie tj. Legeerklæring om dødsfall - powinno być przekazywane między urzędami w zaklejonej kopercie.
4. Policja wydaje następnie laissez-passers/zaświadczenie, że nie ma przeszkód by zwłoki zostały wywiezione z Norwegii (na podstawie medycznego zaświadczenia o zgonie).
W przypadku kremacji zmarłego - uzyskanie zaświadczenie z policji czy zaświadczenia od lekarza o braku podejrzenia choroby zakaźnej - co do zasady się nie wydaje.
5. Firma pogrzebowa/krematorium wydaje zaświadczenie, że trumna/urna zostały odpowiednio przygotowane do transportu i zawierają jedynie zwłoki/prochy zmarłego.

Królestwo Norwegii jest członkiem Rady Europy i stosuje się do umowy o przewozie zwłok z 26 października a 1973 roku sporządzonej w Strasburgu. Reguluje ona tylko przewóz zwłok, ale nie odnosi się do prochów ludzkich, i zakłada, że każde zwłoki podczas przewozu powinny być zaopatrzone w specjalny dokument przewozowy (laissez passer) wydany przez właściwe organy państwa (w tym wypadku Policję norweską), z którego zwłoki są wywożone

Słowacja

Zgodnie z § 6 ust. 4 lit. a) słowackiej ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz art. 11 ust. 1 Konwencji o przewozie zwłok sporządzonej w Strasburgu dnia 26 października 1973 r. (konwencja ta została ratyfikowana przez Republikę Słowacką dnia 19.01.1996) - podmiotami uprawnionymi do wydania dokumentu „laissez-passers for a corpse” są:

- najwyższa szczeblem jednostka samorządu terytorialnego (samosprávny kraj),
- regionalny urząd publicznej służby zdrowia (regionálny úrad verejného zdravotníctva) - w przypadku choroby zakaźnej jako przyczyny zgonu,
- zakład medycyny sądowej, prosekatorium (Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou - Súdnolekárske a patologickoanatomické pracovisko)-W przypadku przeprowadzenia sekcji zwłok.

Do wydania dokumentu „laissez-passers for a corpse” niezbędne są następujące dokumenty:

- kopia dokumentu tożsamości osoby zmarłej,
- karta zgonu,
- akt zgonu.

Szwecja

Do repatriacji wymagane są następujące dokumenty (w języku angielskim):

- akt zgonu ze szpitala (dödsbevis)
- kopia paszportu
- zaświadczenie o kremacji (Kremeringsintyg)
- zaświadczenie o niezakaźności (Smittointyg) (wystawiane przez lekarza)
- certyfikat balsamowania (Balsameringsintyg)
- certyfikat przewozowy (Transportintyg)
- certyfikat lutowania (Lödningsintyg)

Dokumenty wymagane do repatriacji urny:

- wyciąg z dziennika kremacji (Utdrag ur kremationsjournalen)

- certyfikat przewozowy na urnę (Transportintyg)
- zezwolenie na pochówek / kremację (Gravsättning / kremationstillstånd)
- zaświadczenie o kremacji (Intyg till tullen från krematoriet)
- akt zgonu (dödsbevis)

Węgry

W przypadku wywozu z Węgier zwłok i szczątków w celu sprowadzenia ich do innego kraju, wymagane są następujące dokumenty:

1. W przypadku wywozu trumny ze zwłokami:
 - zaświadczenie lekarskie badania/ogłędzin zwłok
 - w przypadku konieczności zezwolenie policji na pochówek (gdy dokonano sekcji zwłok z urzędu)
 - odpis aktu zgonu
 - zezwolenie na transport zwłok wydane przez oddział sanepidu kompetentnego względem miejsca zgonu
 - zezwolenie przedstawicielstwa dyplomatycznego.

W celu uzyskania wyżej wymienionych dokumentów oraz do zarejestrowania zgonu w urzędzie stanu cywilnego na Węgrzech niezbędne są:

- dowód tożsamości zmarłego w oryginale /paszport, dowód osobisty
 - urzędowe zezwolenie władz miejscowych państwa przyjmującego na sprowadzenie zwłok z zagranicy (zgoda starosty, prezydenta miasta lub wójta gminy)
 - dane i dokumenty pojazdu przewożącego zwłoki oraz dokument tożsamości kierowcy (dla sanepidu)
 - zaświadczenie o zabalsamowaniu zwłok (w przypadku transportu lotniczego wymagane jest przez przewoźnika oraz sanepid).
2. W przypadku miejscowej kremacji zwłok oraz wywozu urny z prochami:
 - zaświadczenie lekarskie badania/ogłędzin zwłok
 - jeżeli nie dokonano sekcji zwłok, zezwolenie sanepidu na dokonanie kremacji
 - zezwolenie policji na pochówek jeśli jest konieczne (przypadek sekcji zwłok z urzędu)
 - odpis aktu zgonu
 - zaświadczenie krematorium o dokonaniu kremacji zwłok

W przypadku sekcji zwłok obcokrajowca, z wyjątkiem sekcji dokonanej z urzędu, konieczna jest zgoda rodziny zmarłego. Jeśli natomiast na prośbę rodziny nie dokonano sekcji zwłok, wówczas przyczyna zgonu może nie być wyszczególniona na zaświadczeniu lekarskim ogłędzin zwłok.

Brak przyczyny zgonu może natomiast stanowić przeszkodę w załatwieniu kwestii związanych z ubezpieczeniem oraz ewentualną kremacją.

Włochy

Większość przedsiębiorstw pogrzebowych we Włoszech jest przygotowana do przeprowadzania procedur repatriacyjnych i udzieli pełnej informacji o tym procesie. Chociaż przedsiębiorca pogrzebowy nie może rozpocząć przygotowania ciała przez pierwsze 24 godziny, agent może udzielić wskazówek i może zorganizować niezbędne włoskie dokumenty.

Władze włoskie wymagają zaświadczenia konsularnego zezwalającego na przewóz zwłok lub prochów do Wielkiej Brytanii (Nulla Osta). Ten certyfikat nie jest już wydawany przez Ambasadę. Zaświadczenie będzie musiało zostać wypełnione przez lokalną agencję pogrzebową dla władz lokalnych.

Lokalne formalności związane z repatriacją zwykle trwają od 3 do 10 dni. W przypadku repatriacji za granicę włoskie prawo wymaga podstawowej konserwacji szczątków.

Wielka Brytania

Przywóz zwłok

Aby zabrać zwłoki do kraju, należy:

- uzyskać uwierzytelnione tłumaczenie aktu zgonu na język angielski,
- uzyskać zgodę na wywóz zwłok, wydaną przez koronera (lub osobę równoważną) w kraju, w którym osoba zmarła,
- poinformować koronera w Anglii, czy śmierć była gwałtowna lub nienaturalna

O pomoc można się zgłosić do konsulatu, ambasady lub wysoką komisję brytyjską w kraju, w którym osoba zmarła.

Kontakt z biurem rejestrowym (register office)

Gdy zwłoki zostaną przewiezione do kraju, należy dostarczyć akt zgonu do urzędu stanu cywilnego w rejonie, w którym odbędzie się pogrzeb.

Ponieważ zgon został już zarejestrowany za granicą, rejestrator wyda „zaświadczenie o braku obowiązku rejestracji”. Zaświadczenie należy dostarczyć do zakładu pogrzebowego w celu organizacji pogrzebu.

Przywóz popiołów

Opuszczając kraj z ludzkimi prochami, należy okazać:

- akt zgonu
- zaświadczenie o kremacji

Każdy kraj ma własne zasady dotyczące wyjazdu z ludzkimi prochami i mogą obowiązywać dodatkowe wymagania. Należy w razie potrzeby skontaktować się z brytyjskim konsulem, ambasadą lub wysoką komisją.

Po przyjeździe do kraju należy wypełnić standardowy formularz celny.

Ekshumacja

Australia

Uzyskanie zezwolenia na ekshumację Wniosek o wydanie zezwolenia na ekshumację musi złożyć do Prokuratora Generalnego rodzina zmarłego, zazwyczaj z pomocą firmy pogrzebowej. Przed wydaniem zezwolenia przez Prokuratora Generalnego należy skonsultować się z cmentarzem. Nie ma konkretnych ram czasowych w procesie, ponieważ każdy wniosek otrzymany przez Departament Prokuratora Generalnego będzie się różnić w zależności od złożoności okoliczności i zostanie rozpatrzony indywidualnie. Po zatwierdzeniu kopie zezwolenia na ekshumację są przekazywane do zakładu pogrzebowego, zarządcy cmentarza i Programów Ochrony Zdrowia (HPP - Health Protection Programs) w Departamencie Zdrowia i Dobrostanu. Licencja wymaga obecności funkcjonariusza Programu Ochrony Zdrowia podczas ekshumacji.

Jeśli zezwolenie na ekshumację zostanie zatwierdzone, zakład pogrzebowy lub osoba, która przeprowadzi ekshumację, musi wypełnić i dostarczyć wszystkie stosowne dokumenty oraz uzgodnić datę i godzinę ekshumacji z HPP i odpowiednim cmentarzem. Negocjacje z HPP powinny rozpocząć się przed proponowaną datą ekshumacji.

W niektórych przypadkach, szczególnie na obszarach regionalnych, funkcjonariusz Programu Ochrony Zdrowia może, według własnego uznania, zażądać obecności w jego imieniu funkcjonariusza policji lub lokalnego pracownika ds. Zdrowia środowiskowego.

Przed ekshumacją należy dostarczyć funkcjonariuszowi Programu Ochrony Zdrowia następujące informacje i dokumenty:

1. Bieżąca lokalizacja zmarłego (tj. nazwa cmentarza, rząd, ścieżka, numer działki lub parceli, sekcja, nr skarbca, nr krypty)
2. Nowe miejsce pochówku zmarłego (tj. nazwa cmentarza, rząd, ścieżka, działka lub nr partii, kwatera, nr skarbca, nr krypty)
3. Kopia aktu zgonu zmarłego imię i nazwisko zmarłego (zapewnić prawidłową pisownię) Daty zgonu i pochówku zmarłego
4. Status choroby zakaźnej zmarłego

Obecność krewnych i przyjaciół zmarłego podczas ekshumacji jest zdecydowanie odradzana i powinna być dozwolona tylko w wyjątkowych okolicznościach, według uznania kierownika cmentarza. Proces ekshumacji może wywołać stres emocjonalny dla krewnych i przyjaciół zmarłego. Prośby o udział w pochówku należy kierować za pośrednictwem firmy pogrzebowej

Personel cmentarza może przeprowadzić prace przygotowawcze na miejscu przed planowanym terminem ekshumacji i ponownego pochówku, pod warunkiem, że trumna lub urna nie zostaną otwarte, a szczątki ludzkie nie zostaną rozczłonkowane, wyjęte, usunięte lub odsłonięte. Miejsce powinno być zabezpieczone

Nowa Południowa Walia: Każda ekshumacja musi zostać zatwierdzona przez Dyrektora Generalnego. Do osób upoważnionych do złożenia wniosku o ekshumację zalicza się wykonawca majątku zmarłego, najbliższy żyjący krewny osoby zmarłej, oraz jeśli nie ma takiego wykonawcy lub krewnego, który mógłby złożyć wniosek wtedy osoba, która w opinii Dyrektora Generalnego jest odpowiednia może złożyć wniosek.

Wniosek należy sporządzić w zatwierdzonej formie i należy do niego dołączyć:

- Poświadczony odpis aktu zgonu zmarłego
- Ustawowe oświadczenie co do stosunku wnioskodawcy do zmarłego i życzenia osoby zmarłej /zmarłych, odnośnie postępowania z ciałem.
- Opłatę za zgłoszenie.

Ekshumacja musi odbyć się w obecności upoważnionego urzędnika lub członka Ministerstwa Zdrowia nie można przeprowadzać ekshumacji, jeśli upoważniony funkcjonariusz lub pracownik Ministerstwa Zdrowia, który jest obecny przy ekshumacji, zarządza jej wstrzymanie.

Jeżeli wnioskodawca domaga się oddzielnej kremacji ekshumowanego ciała można wystąpić o zwolnienie z obowiązku przedstawienia wymaganej dokumentacji kremacyjnej, pod warunkiem, że ciało było pochowane przez ponad 10 lat. Minimalny okres 10 lat jest to ściśle egzekwowane. Do wniosku na podstawie tej klauzuli należy dołączyć opłatę w wysokości 100 USD.

Grób można odkopać aż do wieka trumny, ale nie wolno go naruszać do czasu przybycia upoważnionego funkcjonariusza. w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego upoważniony funkcjonariusz upewnia się, że został otwarty właściwy grób oraz że zostały ekshumowane wszystkie szczątki. Jeśli tak nie będzie ekshumacja zostanie natychmiastowo wstrzymana.

Przykładem tego, gdzie może się to zdarzyć, jest zła pogoda i ulewny deszcz. Początkowy rozkaz zatrzymania jest wydawany ustnie a następnie potwierdzone na piśmie wszystkim zainteresowanym stronom w ciągu 24 godzin.

Przy wydawaniu zgody na ekshumację specjalną uwagę należy zwrócić na to czy zgon nastąpił w wyniku choroby zakaźnej np. gruźlicą, błonicą. W przypadku zgonu powodowanego chorobą zakaźną ekshumacja nie powinna być dozwolona w pierwszym roku po pogrzebie.

Chociaż nie jest to zabronione, ekshumacja szczątków ciała, które zostało pochowane bez trumny zostanie zatwierdzona tylko wtedy, gdy urząd cmentarza i dyrektor zakładu pogrzebowego zgodzi się na ekshumację, zwłaszcza w pierwszych trzech latach pogrzebanie zwłok

Austria

Osoby uprawnione do ekshumacji:

Stan federalny	Osoby uprawnione:
Burgenland	Bliscy krewni
Karyntia	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Górna Austria	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Dolna Austria	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Salzburg	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Tyrol	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Styria	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Vorarlberg	Osoba, która wykaże interes faktyczny
Wiedeń	Osoba, która wykaże interes faktyczny

Stan federalny	Organ zatwierdzający wniosek:
Burgenland	Burmistrz
Karyntia	Burmistrz
Górna Austria	Burmistrz
Dolna Austria	Lokalna społeczność
Salzburg	Powiatowy organ administracyjny
Tyrol	Powiatowy organ administracyjny
Styria	Lokalna społeczność
Vorarlberg	Burmistrz
Wiedeń	Powiatowy organ administracyjny

Stan federalny	Minimalny czas:
Burgenland	Dziesięć lat
Karyntia	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Górna Austria	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Dolna Austria	Dziesięć lat
Salzburg	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Tyrol	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Styria	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Vorarlberg	Ustanowiony w przepisach cmentarnych
Wiedeń	Sześć miesięcy

Procedura ekshumacji:

Wniosek o ekshumację składa osoba uprawniona do przeprowadzenia ekshumacji do odpowiedniego organu. Wniosek można złożyć osobiście lub za pośrednictwem przedsiębiorstwa pogrzebowego.

Ekshumacje mogą odbywać się tylko z ważnych powodów osobistych lub w wyniku nakazu sądowego. Ekshumacja nie może odbyć się, jeśli istnieje szczególne ryzyko przeniesienia choroby.

Podczas ekshumacji cmentarz, na którym odbędzie się ekshumacja musi zostać zamknięty.

Ekshumacja dokonywana jest przez grabarza, w przypadku gdy pochówek odbył się mniej niż 10 lat temu lub istnieje podejrzenie, że w grobie nadal znajduje się materia organiczna musi być obecny również lekarz. W zależności od landu

ekshumacje można przeprowadzić z grobów ziemnych po upływie minimum 10 lat, jednak każdy land posiada różne przepisy.

Czechy

Szczałki ludzkie należy przechowywać w grobie przez okres rozkładu, który, biorąc pod uwagę skład gleby, musi trwać co najmniej 10 lat. Konkretną długość okresu rozkładu cmentarza publicznego określa jego prowadzący w regulaminie cmentarza publicznego na podstawie wyników badań hydrogeologicznych, zasięgniętej opinii okręgowej stacji higieny oraz lokalnych zwyczajów.

Przed upływem okresu rozkładu szczątki ludzkie mogą być ekshumowane na wniosek dzierżawcy grobu tylko za zgodą okręgowej stacji higienicznej lub w przypadku zarządzenia ekshumacji w postępowaniu karnym przez przewodniczącego senatu lub prokurator. Niezależnie od upływu okresu rozkładu, najemca grobu powinien zawsze udokumentować fakt zgonu wraz z wnioskiem o ekshumację.

Koszt ekshumacji ponosi osoba, która o to poprosiła. Prowadzący cmentarz zapewnia takie funkcjonowanie cmentarza podczas ekshumacji, aby nie zakłócać porządku publicznego i wykluczyć możliwość przenoszenia się choroby.

Jeżeli szczątki ludzkie są przechowywane w grobie lub grobowcu, nie jest wymagana zgoda okręgowej stacji higienicznej na ich przeniesienie do grobu lub grobowca, jeżeli trumna nie jest otwierana.

Szczałki ludzkie mogą być złożone na publicznym cmentarzu lub ekshumowane, zawsze tylko za zgodą prowadzącego cmentarz i w sposób odpowiadający warunkom pochówku i ekshumacji na danym miejscu pochówku.

Jeżeli ze względu na interes publiczny konieczne jest zamknięcie publicznego cmentarza przed upływem wyznaczonego okresu, organ wojewódzki jest obowiązany zapewnić i opłacić ekshumacje oraz przewóz szczątków ludzkich, a także przeniesienie ziemi i łąk z innego odpowiedniego publicznego cmentarza

Ekwador

Kto może ubiegać się o ekshumacje:

- Krewny zmarłego
- Krewny zmarłego do IV stopnia pokrewieństwa lub drugiego stopnia powinowactwa.
- Wnioskodawca, który zaświadczy, że zmarły nie ma krewnych w momencie składania wniosku o zezwolenie.

Ekshumacja zwłok nie może nastąpić przed upływem czterech lat, liczonych od daty pochówku

Hiszpania

Ekshumacji nie można przeprowadzić w następujących przypadkach:

- gdy nie minęły dwa lata od pochówku,
- w miesiącach od czerwca do września włącznie,
- w przypadku zwłok zabalsamowanych oraz szczątków ludzkich, musi minąć powinien czas, aby usunięcie ciała nie stanowiło żadnego zagrożenia dla zdrowia publicznego
- gdy osoba zmarła kwalifikuje się do grupy I (przyczyna śmierci stanowi zagrożenie sanitarne, takie jak cholera, oспа, wąglik, Ebola i inne, zostały one określone w uchwale Generalnej Dyrekcji Zdrowia, oraz zwłoki skażone produktami radioaktywnymi).

O ekshumacje mogą ubiegać się wyłącznie najbliżsi członkowie rodziny i właściwe jednostki pochówku, sędzia lub obsługa cmentarza.

Ekshumacja zwłok, które nie zostały zabalsamowane i są zgodne z grupą II (osoby, które zmarły z jakiegokolwiek innej przyczyny, spoza grupy I), może zostać dozwolona w następujących przypadkach:

- w celu przeniesienia zwłok w obrębie tego samego cmentarza,
- w celu przeniesienia zwłok na inny cmentarz na terytorium kraju,
- w celu natychmiastowego spalenia, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W celu uzyskania zgody na przeprowadzenie ekshumacji osoba upoważniona, składa wniosek do Głównego Inspektoratu Zdrowia Prowincji (Województwa). We wniosku powinien znajdować się akt zgonu wraz z podaną datą i przyczyną zgonu.

Wniosek jest weryfikowany przez lekarza zarejestrowanego w księdze stanu cywilnego tego Inspektoratu. We wniosku brane pod uwagę są środki użyte do przeprowadzenia ekshumacji, stan w jakim zwłoki zostaną znalezione oraz sezonowe warunki pogodowe. Jeśli trumna nie spełnia odpowiednich warunków w opinii delegata interwencyjnego Głównego Inspektoratu Zdrowia Prowincji (Województwa), musi zostać zmieniona.

Czas ponownego pochówku zwłok nie może przekroczyć 48 godzin.

Główny Inspektorat Zdrowia Prowincji powiadomi strony zainteresowane o dacie i godzinie, planowanych działań Delegata.

Transport ekshumowanych zwłok na teren Hiszpanii może zostać przeprowadzony zgodnie z następującymi zasadami:
- osoby ubiegające się o transport, zwrócą się z wnioskiem do Konsula Hiszpanii.

Wniosek powinien zawierać: zaświadczenie lekarskie stwierdzającą chorobę decydującą o zgonie, a jeśli zgon wystąpił w wyniku wypadku zgodę organu sądowego, zaświadczenie lekarskie informujące o zastosowanej procedurze balsamowania lub konserwacji, akt zgonu z lokalnego rejestru cywilnego i kopie wniosku o autoryzację, zaświadczenie o hermetycznym zamknięciu trumny, imię, nazwisko i ostatni adres zmarłego, datę zgonu, przyczynę zgonu, miejsce zgonu, środek transportu, którym ma zostać przeprowadzony transport również przejście graniczne (port, lotnisko) przez które zwłoki zostaną wprowadzone na terytorium Hiszpanii oraz adres cmentarza lub autoryzowanego miejsca, w którym ma być pochowany lub poddany kremacji zmarły.

Na podstawie wyżej wymienionych dokumentów konsul Hiszpanii lub urzędnik odpowiedzialny za sprawy konsularne, rozpatrzy każdy przypadek indywidualnie, i wyda dokument poświadczający zgodność, wszystkich ww. danych i kopii zezwolenia na transfer wydany przez organy zdrowia kraju w którym znajdują się zwłoki. Rozpatrzenie wniosku następuje za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które z kolei poinformuje o wniosku Generalną Dyрекcję Zdrowia. Gdy Generalna Dyrekcja Zdrowia wyda zezwolenia na wjazd i przewóz zwłok powiadomi Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Główne Inspektoraty Zdrowia Prowincji odpowiadający miejscu wjazdu, miejscowości, w której pochowano lub skremowano zwłoki, oraz przejściu granicznemu w którym zacznie się tranzyt zwłok na terytorium kraju.

Wielka Brytania

Przed przeprowadzeniem ekshumacji należy uzyskać zezwolenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Crown Office w Szkocji za pośrednictwem lokalnego szeryfa) lub wydziału biskupiego, jeśli ekshumacja pochodzi z konsekrowanej ziemi, chociaż może wystąpić sytuacja w, w której należy uzyskać obydwie zezwolenia. W ekshumacji bierze udział również EHO (Environmental Health Officers), w celu zapewnienia, między innymi, że zachowane jest zdrowie i bezpieczeństwo wszystkich pracowników, na przykład odzież ochronna, w tym maski i rękawiczki, światła robocze i wszelki inny niezbędny sprzęt, oraz że wymagana dezynfekcja jest bezpiecznie przeprowadzana.

Organy wydające zezwolenie na ekshumacje mogą nakładać dodatkowe lokalne wymagania dla procesu. Ekshumacje na dużą skalę, jak to miało miejsce w przeszłości, były również przeprowadzane na mocy prywatnych aktów Parlamentu. Koronerowie mogą również wydawać nakazy ekshumacji dla celów śledztwa, albo do celów dochodzenia karnego prowadzonego przez policję (Coroners Act 1988).

Ekshumacje mogą mieć różne przyczyny, w tym:

1. usunięcie z pierwotnego miejsca pochówku do nowego grobu nabytego na tym samym lub innym cmentarzu,
2. przeniesienie z publicznego grobu do grobu rodzinnego,
3. instrukcja koronera wymagająca dalszego badania kryminalistycznego zmarłego,
4. przeniesienie do kremacji,
5. wyprowadzenie w celu pochówku na innym cmentarzu.

Urzędnik ds. Zdrowia środowiskowego i ewentualnie przedstawiciel wydziału bezpieczeństwa i higieny będą obecni podczas ekshumacji, aby zapewnić poszanowanie zmarłego oraz przestrzeganie i ochronę przepisów dotyczących zdrowia publicznego i bezpieczeństwa.

Funkcjonariusz odpowiedzialny za rejestrację cmentarzy / kierownik ds. Usług żałobnych będzie nadzorował ekshumację i ponowne pochowanie lub usunięcie zmarłego. Funkcjonariusz zapewni również, że:

1. właściwy grób zostanie ponownie otwarty
2. ekshumacja rozpocznie się możliwie jak najwcześniej w godzinach porannych, aby zapewnić maksymalną prywatność,
3. grób zostanie sprawdzony pod kątem zachowania prywatności,
4. zdrowie i bezpieczeństwo wszystkich pracowników zostaną zachowane, przykład użycia odzieży ochronnej, w tym masek i rękawiczek, światel roboczych i wszelkiego innego niezbędnego wyposażenia,
5. wszyscy obecni okazują należyty szacunek osobie zmarłej i przyległym grobom ,
6. nowa trumna lub urna została zatwierdzona przez urzędnika ds. zdrowia środowiskowego wszystkie ludzkie szczątki i wszystkie części oryginalnej trumny lub urny są umieszczane w nowej trumnie lub urnie,
7. nowa trumna lub urna jest odpowiednio zabezpieczona i zidentyfikowana,
8. obszar ekshumacji jest odpowiednio zdezynfekowany,
9. istnieją zadowalające warunki do dalszego przekazywania pozostałości.

W przypadku braku możliwości spełnienia warunków licencji lub wydziału, bądź obaw o zdrowie publiczne lub dobre obyczaje, ekshumacja nie zostanie przeprowadzona

Zakładanie i zarządzanie cmentarzem

Belgia

14 MAJA 2004. - Dekret rządu flamandzkiego w sprawie organizacji, projektowania i zarządzania cmentarzami i krematoriami

[http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=2004051438&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=\(text+contains+\(%27%27\)\)](http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=2004051438&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=(text+contains+(%27%27)))

- Minimalna odległość między mogiłą a granicą działki cmentarza to 1 metr.
- Grunt przepuszczalny. Najlepiej, gdy dno składa się z gruboziarnistego piasku lub gliny piaszczystej. Materiał glebowy nie może niekorzystnie wpływać na proces rozkładu.
- Uśredniona wysokość poziomu wód gruntowych nie mniej niż 30 cm poniżej poziomu grobów.
- Jeżeli po zamknięciu cmentarza na miejsce nadane zostanie inne przeznaczenie niż obszar parkowy, należy dokonać ekshumacji szczątków ludzkich.

Pochówek w ziemi:

Nie więcej niż trzy zwłoki można umieszczać jeden na drugim, pod warunkiem, że na każdą trumnę lub całun zostanie nałożona co najmniej warstwa gleby o grubości co najmniej 30 cm.

Nad górną trumną lub całunem znajduje się warstwa gleby co najmniej 65 cm.

Odległość między trumnami lub całunami wynosi co najmniej 60 cm.

Do grobu nie można dodawać żadnych toksycznych dla środowiska substancji.

Pochówek w krypcie:

Nowy grobowiec został skonstruowany w taki sposób, aby powietrze mogło dostać się do miejsca pochówku i zostać z niego wypuszczone.

Powietrze jest odprowadzane z miejsca pochówku w taki sposób, że w jego otoczeniu nie powstają żadne uciążliwości.

W razie potrzeby odprowadzanie powietrza zewnętrznego przechodzi przez skuteczny filtr dezodoryzujący.

Pochówek naziemny:

Nowy grób naziemny konstruuje się w taki sposób, aby powietrze mogło dostać się do miejsca pochówku, a także zostać z niego usunięte.

Powietrze jest odprowadzane z miejsca pochówku w taki sposób, że w jego otoczeniu nie powstają żadne uciążliwości.

W razie potrzeby odprowadzanie powietrza zewnętrznego przechodzi przez skuteczny filtr dezodoryzujący.

Czechy

Eksploatacja publicznego miejsca pochówku jest usługą świadczoną w interesie publicznym przez niezależną gminę lub zarejestrowany kościół lub stowarzyszenie wyznaniowe (zwaną dalej „operatorem cmentarzyska”). Jeżeli gmina nie może zapewnić funkcjonowania cmentarza publicznego na obszarze swojej właściwości, jest obowiązana zapewnić funkcjonowanie cmentarza publicznego w innej gminie w pobliżu na podstawie umowy z operatorem cmentarza.

Jeżeli gmina prowadziła publiczny cmentarz na terenie należącym do kościoła lub wspólnoty wyznaniowej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, jest uprawniona do dalszego prowadzenia tego publicznego cmentarza. W takim przypadku zarejestrowany kościół lub stowarzyszenie wyznaniowe może w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy powiadomić gminę na piśmie o zamiarze samodzielnego prowadzenia publicznego cmentarza i wezwać ją do uregulowania stosunku, związane z zmianą operatora cmentarzyska. Jeżeli zarejestrowany kościół lub związek wyznaniowy nie wystąpi z wnioskiem o zmianę prowadzącego cmentarz do gminy w wyznaczonym terminie, może to uczynić nie wcześniej niż 10 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Zmiana operatora cmentarzyska nie może zakłócać funkcjonowania publicznego cmentarza.

Publiczny cmentarz może być utworzony na wniosek gminy lub zarejestrowanego kościoła i wspólnoty wyznaniowej tylko na posiadanych przez nie gruntach na podstawie decyzji o zmianie przeznaczenia na podstawie szczególnego przepisu prawnego oraz późniejsze pozwolenie na budowę, jeśli wymagają tego przepisy. Organami zainteresowanymi są zawsze również wojewódzka stacja higieny, która opiniuje z punktu widzenia ochrony zdrowia publicznego, organ gminy o rozszerzonych uprawnieniach, który opiniuje zgodność z dokumentacją planistyczną, oraz ze stosowania celów i zadań planowania przestrzennego, a także opinia organu wodnego z punktu widzenia ochrony wód podziemnych. Jeżeli groby lub mogiły mają być częścią publicznego miejsca pochówku, obowiązana jest gmina lub zarejestrowany kościół i stowarzyszenie wyznaniowe, poza dokumentami określonymi w przepisie szczególnym przedstawienie wyników badań hydrogeologicznych, z których jasno wynika, że teren nadaje się do takiego sposobu pochówku. Utworzenie grobów indywidualnych, mogił, składów pojedynczych urn i obiektów mogiłowich na cmentarzu nie wymaga decyzji o ich lokalizacji na podstawie przepisu szczególnego ani pozwolenia na budowę.

Groby do przechowywania szczątków ludzkich muszą spełniać następujące wymagania:

- ich głębokość musi wynosić co najmniej 1,5 m dla dorosłych i dzieci od 10 roku życia, co najmniej 1,2 m dla dzieci poniżej 10 roku życia,
- dno mogiły lub grobowca musi leżeć powyżej poziomu wahań poziomu wód gruntowych,
- odległości boczne między poszczególnymi grobami muszą wynosić co najmniej 0,3 m.

Operator cmentarzyska jest uprawniony do przejęcia zwłok zmarłego w celu pochowania ich w grobie lub grobie albo szczątków ludzkich do przechowywania tylko wtedy, gdy fakt zgonu jest udokumentowany aktem zgonu, załączonym do przewozu ciała zmarłego (paszport zgonu) zaświadczenie o oględzinach zmarłego; W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa w związku ze śmiercią wymagana jest również pisemna zgoda prokuratora lub innego organu

prowadzącego postępowanie karne, który jest do tego upoważniony na podstawie przepisu szczególnego. Procedura przejmowania innych szczątków ludzkich w celu pochowania ich w grobie lub grobie jest podobna, przy czym wystarczający jest dowód identyfikacji innych szczątków ludzkich.

Skremowane szczątki ludzkie należy przechowywać w grobie przez okres gnicia, który, biorąc pod uwagę skład gleby, musi trwać co najmniej 10 lat. Konkretną długość okresu gnicia cmentarza publicznego określa jego prowadzący w regulaminie cmentarza publicznego na podstawie wyników badań hydrogeologicznych, zasięgniętej opinii okręgowej stacji higieny oraz lokalnych zwyczajów.

Przed końcem okresu gnicia inne szczątki ludzkie można umieścić w tym samym grobie, jeśli możliwe jest umieszczenie ich powyżej poziomu ostatnich pochowanych szczątków ludzkich, a warstwa ziemi leżącej nad trumną będzie co najmniej 1 m.

Przed upływem okresu rozkładu szczątki ludzkie mogą być ekshumowane na wniosek dzierżawcy grobu tylko za zgodą okręgowej stacji higienicznej lub w przypadku zarządzenia ekshumacji w postępowaniu karnym przez przewodniczącego senatu lub prokuratora. Niezależnie od upływu okresu rozkładu, najemca grobu powinien zawsze udokumentować fakt zgonu zgodnie z § 2 oraz pisemną zgodę osoby, o której mowa w § 114 § 1 Kodeksu Cywilnego, wraz z wnioskiem o ekshumację. Koszt ekshumacji ponosi osoba, która o to poprosiła; prowadzący cmentarz zapewnia takie funkcjonowanie cmentarzyska podczas ekshumacji, aby nie zakłócać porządku publicznego i wykluczyć możliwość przenoszenia się choroby.

Jeżeli szczątki ludzkie są przechowywane w grobie lub grobie, nie jest wymagana zgoda okręgowej stacji higienicznej na ich przeniesienie do grobu lub grobowca, jeżeli trumna nie jest otwierana.

Szczątki ludzkie mogą być złożone na publicznym cmentarzu lub ekshumowane, zawsze tylko za zgodą prowadzącego cmentarz i w sposób odpowiadający warunkom pochówku i ekshumacji na danym miejscu pochówku.

Dzierżawa grobu następuje na podstawie umowy dzierżawy grobu zawartej pomiędzy operatorem cmentarza jako dzierżawcą a dzierżawcą. Umowa najmu musi być sporządzona na piśmie.

W przypadku dzierżawy miejsca pochówku w formie grobu, okres, na jaki zawarta jest umowa najmu, musi być ustalony w taki sposób, aby okres pochówku wyznaczony dla publicznego miejsca pochówku, w którym znajduje się grób, mógł być obserwowane z pochówku.

Dzierżawa miejsca pochówku może być również uzgodniona na okres poprzedzający pochówek lub składowanie urny. Podnajmowanie miejsca pochówku jest zabronione.

Najemca zobowiązany jest do zapewnienia utrzymania wydzierżawionego miejsca pochówku na własny koszt w zakresie określonym w umowie dzierżawy oraz do zawiadomienia prowadzącego cmentarz o wszelkich zmianach danych niezbędnych do prowadzenia ewidencji cmentarza publicznego.

Prawo wydzierżawienia miejsca pochówku przechodzi na osobę wskazaną przez dzierżawcę lub na wyznaczony przez dzierżawcę fundusz powierniczy. Jeżeli najemcą jest osoba fizyczna i jeśli przeniesienie najmu na wskazaną osobę nie jest możliwe lub jeśli najemca nikogo nie wyznaczył, prawo najmu przechodzi na jego męża, jeśli nie, na jego dzieci, jeśli nie, swoim rodzicom, jeśli są z nich, jego rodzeństwu; jeśli nie żyją, to na ich dzieciach. Jeżeli przeniesienie prawa najmu na którąkolwiek z tych osób nie jest możliwe, prawo najmu przechodzi na spadkobierców zmarłego. Osoba, na którą zostało przeniesione prawo dzierżawy, ma obowiązek bez zbędnej zwłoki podać prowadzącemu cmentarz dane niezbędne do prowadzenia ewidencji cmentarza publicznego; dotyczy to również powierników.

Operator cmentarza może odstąpić od umowy dzierżawy, z wyjątkiem umowy dzierżawy miejsca pochówku, w przypadku gdy określony okres zaniku jeszcze nie upłynął, jeżeli najemca nie zapłaci należnego czynszu w terminie 3 miesięcy od kiedy operator zaprosił go na piśmie.

Operator cmentarzyska jest zobowiązany do pisemnego powiadomienia najemcy o zakończeniu uzgodnionego okresu najmu co najmniej 90 dni przed jego zakończeniem. Jeżeli nie wie o miejscu stałego pobytu lub siedziby najemcy, publikuje tę informację w miejscu pochówku publicznego w zwykły sposób w miejscu, co najmniej 60 dni przed końcem uzgodnionego okresu najmu i przez co najmniej rok po zakończeniu okresu gnicia i umieścić odniesienie do opublikowanych informacji w odpowiedni sposób w odpowiednim miejscu pochówku.

Jeżeli najemca złoży propozycję przedłużenia umowy najmu przed upływem uzgodnionego okresu dzierżawy i wywiąże się z obowiązków, zarządzający cmentarzem może odrzucić jego propozycję tylko w przypadku likwidacji cmentarza publicznego.

Francja

Pochówek jest uregulowany prawem n° 2008-1350 du 19 décembre 2008 relative à la législation funéraire (<https://www.collectivites-locales.gouv.fr/funeraire-0>)

Każda gmina musi posiadać cmentarz.

Za zarządzanie cmentarzami odpowiada gmina. Każda gmina lub każdy publiczny zakład współpracy międzygminnej właściwy w sprawach cmentarnych posiada co najmniej jeden cmentarz obejmujący teren przeznaczony do pochówku zmarłych, a w gminach liczących powyżej 2000 mieszkańców lub publicznych placówek współpracy międzygminnej 2000 mieszkańców. i bardziej kompetentne w sprawach cmentarzy, co najmniej jednego miejsca spopielenia przeznaczonego do przyjmowania prochów zmarłych osób, których ciała dały początek kremacji

O utworzeniu, powiększeniu i przeniesieniu cmentarza decyduje rada miejska. W gminach miejskich i na terenie aglomeracji utworzenie i rozbudowa cmentarza położonego w odległości mniejszej niż 35 m od domów może nastąpić tylko po uzyskaniu zgody przedstawiciela państwa w wydziale. Zezwolenie to jest udzielane po publicznym dochodzeniu przeprowadzonym zgodnie z art. L. 123-1 i R. 123-1 i następnego kodeksu środowiskowego oraz opinia wydziałowej komisji odpowiedzialnej za środowisko, zdrowie i zagrożenia technologiczne. Cisza utrzymuje się dłużej niż sześć miesięcy stanowi odmowę (Artykuły L. 2223-1 i R. 2223-1CGCT).

Stosując artykuł R. 2223-1CGCT są uważane za gminy miejskie, gminy o liczbie mieszkańców przekraczającej 2000 mieszkańców oraz te, które w całości lub w części należą do aglomeracji powyżej 2000 mieszkańców.

Policja cmentarna

Zgodnie z postanowieniami artykułów L. 2212-2, policja cmentarzy wchodzi w zakres kompetencji burmistrza i L. 2213-9 CGCT.

W ten sposób odpowiada za zapewnienie higieny publicznej, warunków sanitarnych i spokoju, porządku i przyzwoitości oraz na cmentarzu, a także za zapewnienie neutralności miejsca. Okoliczności inne niż wynikające z zastosowania wyżej wymienionych środków policyjnych unieważniają decyzję burmistrza.

Z reguły wewnętrzny regulamin cmentarny określa, co wolno, a czego nie.

Miejsca pochówku inne niż cmentarze

Osoba może zostać pochowana na określonej nieruchomości. Pod warunkiem, że nieruchomość ta znajduje się w odległości większej niż 35 metrów od murów miast i wsi (art. L. 2223-9).

Wybór lokalizacji.

Miejsca przeznaczone na pochówki wyznacza Burmistrz lub delegowani przez niego do tego celu przedstawiciele.

Przestrzeń między grobami.

W części cmentarza przeznaczonej do pochówków, każdy pochówek odbędzie się w specjalnym grobie, oddalonym co najmniej 30 cm od pozostałych mogił.

Jednak w przypadku nieszczęścia, katastrofy lub innego zdarzenia, które spowodowałoby wyjątkowo dużą liczbę zgonów, pochówki odbywać się będą w okopach oddalonych od siebie o 20 cm.

Pochówki będą się odbywały jeden po drugim, nie pozostawiając wolnych, pustych miejsc.

Używanie trumny hermetycznej lub odpornej na butwienie jest zabronione, z wyjątkiem sytuacji sanitarnych, które tego wymagają.

Kolumbarium

Kolumbarium jest przeznaczone wyłącznie do składowania popielnic pogrzebowych.

Płytki będą uszczelnione i będą miały wymiar 30 cm / 20 cm i grubość 1,5 cm.

Depozyt urn jest zapewniony pod kontrolą personelu cmentarza.

Mogą zawierać ryciny na takich samych warunkach, jak koncesje na grunty.

Wszelkie zdjęcia muszą wytrzymać złą pogodę.

Poszczególne wazy powinny być zabezpieczone na talerzach.

Popioły, których rodziny nie zażądają po nieprzedłużeniu koncesji pogrzebowych, zostaną rozproszone w ogrodzie pamięci w ciągu 2 lat i jednego dnia po wygaśnięciu koncesji.

Wszystkie postanowienia mają zastosowanie do koncesji na urny pogrzebowe.

Hiszpania

Dekret 2263/1974 z dnia 20 lipca zatwierdzający przepisy dot. Policji Sanitarnej oraz cmentarzy

[Decreto 2263/1974, de 20 de julio, del Ministerio de la Gobernación, por el que se aprueba el Reglamento de Policía Sanitaria Mortuoria (BOE nº 196, de 17/8/74).]

Lokalizacja nowych cmentarzy budowlanych będzie musiała odbywać się na gruncie przepuszczalnym, z dala od zaludnionych obszarów, od których powinny znajdować się co najmniej 500 metrów.

W granicach wyznaczonych przez wskazaną odległość nie wolno zezwalać na budowę domów lub budynków przeznaczonych do zakwaterowania ludzi.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, bez uszczerbku dla przepisów obowiązujących przepisów i planów urbanistycznych, może wyjątkowo zezwolić na budowę cmentarzy bez zachowania powyższych wymagań, na wniosek Generalnej Dyrekcji Zdrowia, w aktach, w których będą poinformować Lokalnego Szefa Zdrowia i Delegowaną Komisję Zdrowia Wojewódzkich Służb Technicznych.

Do wszystkich projektów cmentarnych należy dołączyć Raport, podpisany przez odpowiedniego technika, stwierdzający:

- Położenie, a także właściwości terenu, głębokość zwierciadła i kierunek prądów wód podziemnych.

- Oczekiwana rozbudowa i pojemność.
- Minimalna odległość w linii prostej od najbliższego zaludnionego obszaru.
- Komunikacja z obszarem miejskim.
- Dystrybucja różnych usług, wybiegów, budynków i ogrodów.
- Klasy robót i materiałów, które mają być zastosowane w ścianach obudowy i w budynkach.

Pojemność cmentarzy będzie zależna od liczby zgonów, które miały miejsce w gminach w ciągu ostatniej dekady, określonej w latach.

Cmentarze muszą być utrzymywane w jak najlepszym stanie oraz w dobrym stanie.

Na wszystkich cmentarzach komunalnych musi znajdować się co najmniej:

- Pomieszczenie na depozyt kostnicy, które będzie się składało z co najmniej dwóch wydziałów, oddzielonych od siebie, jednego dla samego depozytu i drugiego ogólnodostępnego. Oddzielenie między nimi zostanie wykonane za pomocą pełnej przegrody, która posiada wystarczająco szerokie szklane okno na odpowiedniej wysokości, umożliwiające bezpośrednie widzenie zwłok.
Pojemność tych pomieszczeń będzie zależna od liczby zgonów ze wszystkich przyczyn w ostatnim dziesięcioleciu, określonej latami, w danej populacji: minimalna wysokość sufitów będzie wynosić trzy metry; ściany będą gładkie i wodoodporne, aby można je było łatwo umyć; wewnętrzne krawędzie i wierzchołki zostaną wygładzone, aby były zakrzywionymi powierzchniami, podłoga, nieprzepuszczalna, będzie miała wystarczające nachylenie, aby woda czyszcząca spływała i łatwo spływała do kanalizacji. W miastach liczących mniej niż 5000 mieszkańców kostnica może służyć jako pomieszczenie do sekcji zwłok i musi posiadać materiały wymagane przez obowiązujące przepisy. W populacjach o największym spisie powszechnym powinno być również niezależne pomieszczenie do autopsji oraz, jeśli to możliwe:
- Liczba pustych grobów zgodnie ze spisem ludności gminy lub przynajmniej wystarczająca dla nich powierzchnia.
- Sektor pochówku ludzkich szczątków po aborcjach, zabiegach chirurgicznych i okaleczeniach.
- Piec do niszczenia odzieży i wszelkich przedmiotów innych niż ludzkie szczątki, pochodzi z ewakuacji i czyszczenia grobów.
- Muszą być również niezbędne pomieszczenia dla obsługi administracyjnej.

Doły i nisze

Groby i nisze cmentarzy i mauzoleów czy panteonów będą spełniały co najmniej następujące warunki, które zostaną określone w Raporcie i projekcie budowlanym:

Doły:

Jego głębokość wyniesie dwa metry, szerokość 0,80 metra, a długość co najmniej dwa metry, z półmetrową przerwą między nimi.

Nisze:

- konstrukcja niszy lub bloku wnek będzie obciążona na podstawie 0,35 metra od chodnika.
- Nisze zostaną zbudowane ze sklepieniem dwuczęściowym.
- Pionowe oddzielenie nisz będzie wynosić 0,28 metra i 0,21 metra w poziomie.
- Wnęka będzie miała 0,75 m szerokości, 0,60 m wysokości i 2,50 m głębokości dla pochówku osób dorosłych oraz odpowiednio 0,50 m na 0,50 m i 1,60 m dla dzieci.
- Pomiędzy ostatnim pasem a dolną częścią pancerza odsłoniętą nad niszami będzie przestrzeń co najmniej 0,50 metra z otworami o długości 0,63 metra i wysokości 0,20 metra.
- Galerie zaprojektowane w celu ochrony głów nisz przed deszczem będą miały szerokość 2,50 metra, w oparciu o ich najbardziej istotny parametr wewnętrzny, a ich dach będzie wsparty na pionowej ramie, bez ograniczania otwartych przestrzeni jakkolwiek konstrukcją.
- Najkrótszy bok każdego tarasu będzie miał długość równą czterokrotności wysokości rzędów.
- Nisze zostaną zakryte natychmiast po pochówku podwójną przegrodą 0,05 metra wolnej przestrzeni.

Wnęki lub wgłębienia nie mogą być wyłożone cementem hydraulicznym ani żadną inną nieprzepuszczalną substancją.

Wielka Brytania

Poradnik Cmentarze i pochówki: zapobieganie zanieczyszczeniu wód gruntowych - Environment Agency (<https://www.gov.uk/guidance/cemeteries-and-burials-prevent-groundwater-pollution>):

Wszystkie groby muszą:

- mieć co najmniej 1 metr wolnej przestrzeni między podstawą grobu a górną powierzchnią lustra wody - nie powinny mieć w nich stojącej wody podczas kopania,
- nie być kopane w niezmięnionej lub nie zwiertzałej skale,
- nie należy kopać na obszarach narażonych na zalewanie wodami gruntowymi,
- być wystarczająco głębokie, aby co najmniej 1 metr gleby pokrył górną część trumny lub ciała

Odległość cmentarzy od innych obiektów

Światowa Organizacja Zdrowia (The impact of cemeteries on the environment and public health. WHO Reg. Office for Europe, EUR/ICP/EHNA 01 04 01 (A), E61937,1998) określa dystans od ujęć wód podziemnych i powierzchniowych oraz zbiorników i studni, wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę i do poboru wód na cele gospodarcze jako 250 m, jednoznacznie zastrzegając przy tym, że jest to wartość minimalna, która zależnie od lokalnych warunków hydrogeologicznych może wymagać zwiększenia. Zachowania odległości 150 m od cmentarza wymagają także budynki mieszkalne nie podłączone do sieci wodociągowej, zaopatrywane w wodę ze studni przydomowych, strumienie i źródła wykorzystywane do czerpania wody do celów spożywczych - tak, aby woda w nich nie była zagrożona zanieczyszczeniem. Podobnie przedstawiają się wymagane odległości cmentarza od studni w kilku prowincjach Kanady (120-122 m w Saskatchewan, British Columbia, Vancouver Island), w USA natomiast wynosi ona 15-90 m, zależnie od źródła wody i jej wykorzystania w praktyce.

Zalecenia WHO dotyczące lokalizacji cmentarzy mają na celu przede wszystkim ochroną ujęć wody przeznaczonej do spożycia, stąd wskazany powyżej minimalny dystans 250 m miejsc pochówku od ujęć wody, studni lub źródeł, z których woda taka jest czerpana, Ochrony wymagają także inne źródła wody, studnie i ciekły wodne, nie wykorzystywane w celu zaopatrzenia ludności, przy czym zalecana odległość cmentarzy od powyższych miejsc wynosi 30 m.

W Wielkiej Brytanii obowiązuje Poradnik Cmentarze i pochówki: zapobieganie zanieczyszczeniu wód gruntowych - Environment Agency (<https://www.gov.uk/guidance/cemeteries-and-burials-prevent-groundwater-pollution>):

Miejsce pochówku musi być:

- poza strefą ochrony źródła 1 (SPZ1),
- co najmniej 250 metrów od studni, odwiertu lub źródła dostarczającego wodę do spożycia przez ludzi lub używanej do produkcji żywności - na przykład w mleczarniach,
- co najmniej 30 metrów od źródeł lub cieków wodnych, które nie są wykorzystywane do spożycia przez ludzi ani do produkcji żywności,
- co najmniej 10 metrów od wszelkich kanalizacji polowej, w tym suchych rowów

Bazy danych o cmentarzach

Austria

W Austrii prowadzone są regionalne bazy grobów administrowanych przez dane jednostki komunalne, np. w przypadku Wiednia jest to Friedhofe GmbH.

Wykaz cmentarzy wojennych z grobami żołnierzy z okresu 1. i 2. Wojny Światowej prowadzi Austriacki Czarny Krzyż: <https://www.osk.at/de/home/> - zakładka „Kreigsgraber”

Wykaz miejsc pamięci na terenie byłych obozów koncentracyjnych systemu Mauthausen-Gusen prowadzi agencja federalna „Mauthausen Memorial”: <https://www.mauthausen-memorial.org/de/Wissen/Die-Aussenlager#map>

Wykaz obiektów ważnych dla historii państwa, w tym pomników (zgodnie z ustawową definicją pomnika) prowadzi Federalny Urząd Ochrony Zabytków: <https://bda.gv.at/denkmalverzeichnis/#verordnungen-wien>

Podstawą prawną jest każdorazowo zapis ustawowy dotyczący regulacji zasad funkcjonowania danej instytucji – uprawnienie do przetwarzania danych w ustawowo przewidzianym zakresie.

W przypadku bazy grobów w chwili wykupienia prawa do miejsca na cmentarzu komunalnym uprawniona osoba podpisuje klauzulę o przetwarzaniu danych dotyczących osoby zmarłej, w tym udostępnienia informacji o imieniu i nazwisku oraz lokalizacji grobu.

Bazy prowadzone są w formie elektronicznej, zostały udostępnione na stronach internetowych danych urzędów i instytucji. W przypadku grobów istnieje możliwość wyszukiwania według nazwiska, cmentarza, daty pogrzebu. Baza grobów na cmentarzach komunalnych w Wiedniu: https://www.friedhofewien.at/grabsuche?submitHidden=true&name=&friedhof=1&jdb_von=&jdb_bis=&historischerGrab=false&latitudeWGS84_y=52.1797632&longitudeWGS84_x=21.0763776

Estonia

W Republice Estońskiej istnieje portal HAUDI - Kalmistute Register, stworzony i administrowany od roku 2009 przez firmę informatyczną SPIN-TEK SA (<https://www.spin.ee/eng>). HAUDI jest powszechnie dostępną bazą cmentarzy i grobów, w tym cmentarzy wojennych (nie ma dla nich odrębnej, monograficznej bazy). Jej wersja angielska znajduje się tu: <https://www.kalmistud.ee/eng>

Odrębny rejestr dotyczy miejsc pochówku Estończyków za granicami kraju. Prowadzony i administrowany jest przez Urząd Ochrony Zabytków RE, a jego wersja angielska dostępna jest tu: <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=burialplace&lang=en>

Istnieje baza zabytków i miejsc pamięci, prowadzona jest przez Estoński Urząd Ochrony Zabytków; lista jest niekompletna - wpisane są na nią jedynie zabytki znajdujące się pod ochroną państwa (w tym cmentarze z

uwzględnieniem cmentarzy wojskowych). Jej wersja angielska znajduje się tu: <https://register.muinas.ee/public.php?lang=en>

Nie ma natomiast zintegrowanej bazy pomników, tablic pamiątkowych i innych form upamiętnienia miejsc ważnych dla historii Estonii czy innych narodowości z nią związanych.

W przypadku bazy danych zabytkowych cmentarzy/nagrobków objętych ochroną państwa administrator strony informuje, że wykorzystuje dane z domeny publicznej, bez naruszenia ochrony danych osobowych.

HAUDI działa w oparciu o art. 11 ustawy o cmentarzach [Kalmistuseadus] <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122017051>. Zdefiniowane są w nim obowiązki i kryteria prowadzenia rejestrów dotyczących wszystkich miejsc pochówku. Ustawa o cmentarzach dostępna jest także w wersji angielskiej: Cemeteries Act <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/518062014009/consolide> art. 11 ust. 6 traktuje o poszanowaniu danych osobowych. Ustawa o cmentarzach nie reguluje w sposób szczegółowy podstawy prawnej upublicznienia bazy danych dotyczących miejsc pochówku. Upublicznione są tu dane dostępne tak czy inaczej w domenie publicznej (RAHVASTIKUREGISTER/ Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności). Do danych szczegółowych mają dostęp tylko uprawnieni zarządcy cmentarzy oraz osoby fizyczne zarejestrowane w portalu jako użytkownicy.

HAUDI to system informatyczny opierający się na bazie danych (oprogramowanie Symphony), udostępnianych publicznie za pośrednictwem strony internetowej <https://www.kalmistud.ee/> oraz aplikacji HAUDI. Korzystanie z serwisu jest bezpłatne. Baza umożliwia zaawansowane wyszukiwanie przez nazwisko, imię, datę urodzenia, nazwę miejscową, itp. Ponadto posiadacze estońskiej karty ID mogą się w niej logować celem edycji danych dotyczących administrowanych przez siebie cmentarzy czy konkretnych miejsc pochówku. Można za pośrednictwem strony przedłużyć opłatę za plac, zrzec się go, scedować na inną osobę, zamówić serwis opieki nad danym miejscem pochówku, dodać informacje o pogrzbanych, zdjęcia, linki do stron informacyjnych, a nawet za pośrednictwem specjalnych formularzy ustalić szczegóły ceremonii pogrzebowej i złożyć niezbędne dokumenty.

Nadrzędnym celem bazy tworzonej i uzupełnianej nieprzerwanie w roku 2009 jest "bycie przydatnym, prostym w obsłudze narzędziem publikowania, wymiany i wyszukiwania informacji potrzebnej użytkownikom - od urzędnika USC, przez kapłana, członków rodzin, po badaczy historii, służącym przechowywaniu wiedzy o historii i kulturze narodu estońskiego" [za stroną]. Wpisy w bazie zintegrowane są z mapami cmentarzy i materiałem graficznym. Odrębne zakładki dotyczą miejsc pochówku luminarzy kultury narodowej oraz cmentarza wojskowego w Tallinnie (administrowanego przez Estońskie Muzeum Wojny w Viimsi). Niestety nie wszystkie cmentarze posiadają plan sytuacyjny oraz rejestr grobów, w związku z tym nie figurują w bazie. Zarządcy cmentarzy (samorządy lokalne, parafie, Ministerstwo Obrony z reprezentującym je ESM w Viimsi), które zgłosiły akces wnoszą comiesięcznie opłaty za administrowanie systemu informatycznego. Stałe zobowiązanie finansowe za użytkowanie programu HAUDI podawane jest także jako przyczyna niezgłaszania akcesu przez administratorów cmentarzy, głównie małe parafie, nieposiadające dokumentacji w formie elektronicznej.

Baza miejsc pochówku Estończyków zmarłych na emigracji dostępna jest w formie zakładki na stronie Estońskiego Urzędu Ochrony Zabytków (brak aplikacji mobilnej). Praca nad gromadzeniem wiedzy i edycją danych finansowana jest przez Estoński Urząd Ochrony Zabytków.

Francja

We Francji nie ma jednolitej bazy grobów i cmentarzy. Istnieją takie bazy jak www.cimetieres-de-france.fr, zawierające informacje o grobach na cmentarzach komunalnych. Baza poległych na wojnach znajduje się na stronie: [Accueil - Mémoire des hommes \(defense.gouv.fr\)](http://Accueil - Mémoire des hommes (defense.gouv.fr)). Bazy pomników, tablic i innych miejsc pamięci są rozproszone. Prowadzą je gminy w zakresie swojej właściwości terytorialnej, albo instytucje centralne w zakresie właściwości rzeczowej.

Wymieniona wyżej baza grobów komunalnych jest inicjatywą prywatną, wspomaganą przez kilkanaście francuskich gmin i dofinansowywaną z funduszy centralnych na informatyzację życia publicznego. Baza poległych za Francję jest rezultatem digitalizacji archiwów Ministerstwa Obrony, obejmujących m.in. dane osób, którym przyznano tytuł „poległego za Francję” pociągający za sobą określone obowiązki państwa m.in. w zakresie opieki nad grobami, czy świadczeń rodzinnych.

Obie wspomniane bazy są dostępne przez przeglądarki internetowe. Umożliwiają wyszukiwanie poprzez podstawowe dane osobowe i miejsce pochówku. Baza wojskowa zawiera również podział według konfliktów lub operacji, w których poległy osoby tam wymienione.

Status cmentarzy wojennych jest uregulowany dwiema ustawami – z 1915 i 1920 roku. Nakładają one na państwo obowiązek opieki nad wyznaczonymi cmentarzami wojennymi, na których pochowani są obywatele francuscy oraz polegli z armii sprzymierzonych. Lista cmentarzy korzystających z tej ochrony jest określana i aktualizowana rozporządzeniem ministra właściwego do spraw kombatantów i ofiar wojny.

Strona internetowa "Cimetières de France" (zarządzana przez firmę ELABOR) jest tworzona przy wsparciu państwa francuskiego, w ramach innowacyjnych usług internetowych (zaproszenie do składania projektów dotyczących systemów informacyjnych dla przedsiębiorstw i administracji), które obejmują rozpowszechnianie informacji lub "inteligentne wykorzystanie i poprawę jakości danych publicznych" (cyfrowy element rządowego planu naprawczego). Ta ogólnodostępna strona, umożliwiająca m.in. wymianę informacji między instytucjami zarządzającymi ewidencjami, a rodzinami, jest jednym z elementów projektu "Cemeteries 2.0" (inicjatywa prywatna), który jest wspierany przez Sekretarza Stanu ds. perspektyw i rozwoju gospodarki cyfrowej oraz Dyрекcję Generalną ds. przemysłu i usług (DGCIS), podlegającą Ministrowi Gospodarki.

Litwa

Na Litwie działają różne bazy cmentarzy i grobów oraz miejsc pamięci. Pierwszym z nich jest krajowy rejestr nieruchomości (w tym przypadku działek cmentarnych). Niektóre samorządy (lub zarządy cmentarzy) tworzą bazy on-line wszystkich grobów na istniejących cmentarzach (np. Wilno). Oddzielny rejestr dotyczy pomników i miejsc pamięci litewskiej (tablice, pomniki, budynki). Wreszcie istnieje jeszcze rejestr dóbr kultury, do którego w szczególności zgłaszane mogą być także pomniki, nagrobki, kwatery wojskowe również żołnierzy/ludności cywilnej państw trzecich („obcych”).

Rejestr nieruchomości

Na Litwie na chwilę obecną nie ma powszechnej bazy grobów i cmentarzy. Litewska Ustawa o pochówku szczątków ludzkich w art. 33 p. 3 zobowiązała samorządy do zarejestrowania działek, na których znajdują się cmentarze w ogólnokrajowym Rejestrze Nieruchomości do 01.01.2017 r. Zgodnie z przepisami do tego rejestru powinny być wnoszone także miejsca pamięci ważne dla państw trzecich („obcych”). Jeżeli chodzi o bazy poszczególnych grobów to rządowe, samorządowe, zarządy cmentarzy i prywatne podmioty podejmują inicjatywy tworzenia baz grobów i cmentarzy. Np. samorząd Wilna zakończył pierwszy etap digitalizacji cmentarzy w stolicy - system zawiera dane czterech cmentarzy: Karwieliszki, Rokanciszki, Werki, Cmentarz Św. Piotra i Pawła. Na interaktywnej mapie <https://zemelapiai.vplanas.lt/kapines/> można znaleźć groby wg. nazwisk. System pokazuje obszar cmentarzy - ich granice, sektory (kwartały), rzędy, a także lokalizację grobu. Imiona i nazwiska zmarłych podawane są w dwóch wersjach tj. polskiej i litewskiej z dokumentu tożsamości, z tym że wyszukiwać można jedynie według litewskich wariantów danych. Niektóre litewskie samorządy zdigitalizowały dane dot. pochówków w prywatnej bazie: <https://cemety.lt/public/accounts>, gdzie znajdują się dane także z Łotwy i innych państw. Przy administracjach poszczególnych cmentarzy istnieją rejestry grobów w wersji ksiąg papierowych, które dostępne są do wglądu w pomieszczeniach administracji cmentarzy.

Baza Litewskiego Centrum Badań Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców

Instytucja od 1997 r. gromadzi bazę danych pomników, miejsc pamięci i budynków (inventaryzacja i zestawienie miejsc pamięci i budowli związanych z ludobójstwem realizowanym przez sowieńców i ruchem oporu ludności litewskiej). Baza ta zawiera: pomniki, miejsca pamięci, np. dawne budynki NKWD, GESTAPO. Adres internetowy: <http://genocid.lt/centras/lt/765/a/>. Jest to źródło ogólnodostępne, dane są ciągle uzupełniane.

Rejestr zabytków przy Departamencie Dziedzictwa Kulturowego przy Ministerstwie Kultury RL

Jako bazę miejsc pamięci (pomników, pamiątkowych tablic, nagrobków, grobów i innych) można uznawać Rejestr zabytków dziedzictwa kulturowego, administrowany przez Departament Dziedzictwa Kulturowego przy Ministerstwie Kultury Republiki Litewskiej. Instytucja ta od 2005 r. administruje Rejestrem Dóbr Kultury, czyli gromadzi, przetwarza, systematyzuje, przechowuje, zapewnia wykorzystanie danych zgodnie z ustawą „O ochronie nieruchomego dziedzictwa kulturowego Republiki Litewskiej” oraz ustawą „O ochronie ruchomych dóbr kultury Republiki Litewskiej”. Jest to ogólnodostępny rejestr państwowy: <https://kvr.kpd.lt/>.

Bazy samorządowe

Podstawy prawne utworzenia i zarządzania rejestrów i baz grobów i cmentarzy w poszczególnych samorządach określone są na podstawie decyzji Rad właściwych terytorialnie samorządów. W samorządzie m. Wilna rejestr cmentarzy i grobów jest prowadzony na podstawie decyzji Rady samorządu m. Wilna w sprawie zatwierdzenia regulaminu zarządzania cmentarzami w gminie m. Wilna i nadawania odpowiedniego statusu cmentarzom Nr 1-1692 z dnia 29 sierpnia 2018 r. Administracje cmentarzy mają obowiązek prowadzenia rejestrów pochówków i grobów (lit. Laidojimų ir kapavičių statinių registravimo žurnalas) w formie określonej w par. 27 ustawy o pochówku zwłok ludzkich Nr X-1404 z dnia 20 grudnia 2007 r.

Rejestr zabytków przy Departamencie Dziedzictwa Kulturowego przy Ministerstwie Kultury RL

Rejestr zabytków dziedzictwa kulturowego (lit. Kultūros vertybių registras) był utworzony rozporządzeniem Rządu Republiki Litewskiej nr 1053 z dnia 29 września 2005 r. Podstawa prawna istnienia Rejestru zabytków dziedzictwa

kulturowego – par. 8 ustawy o ochronie nieruchomych zabytków kultury Republiki Litewskiej Nr IX-2452 z dnia 28 września 2004 r., par. 14 p. 1 ustawy o ochronie ruchomych zabytków kultury Republiki Litewskiej Nr IX-2161 z dnia 22 kwietnia 2004 r. oraz par. 6 p. 2 ustawy o rejestrach państwowych Republiki Litewskiej Nr IX-2371 z dnia 15 lipca 2004 r. (aktualnie – ustawa o zarządzaniu państwowymi zasobami informacyjnymi Nr XI-1807 z dnia 15 grudnia 2011 r.).

Instytucją zarządzającą (regulacja prawna) Rejestrem zabytków dziedzictwa kulturowego – Ministerstwo Kultury Republiki Litewskiej. Instytucją administrującą (wpisanie, nadzór bazy, uaktualnianie i udostępnianie) Rejestrem zabytków dziedzictwa kulturowego jest Departament Dziedzictwa Kulturowego przy Ministerstwie Kultury Republiki Litewskiej. Początek działalności Rejestru zabytków dziedzictwa kulturowego to 3 kwietnia 2007 r.

Najbardziej rozbudowana jest baza litewskiego Departamentu Dziedzictwa Kulturowego: <https://kvr.kpd.lt/>. Jest dostępna w litewskiej i angielskiej wersji językowej. Baza danych jest zbudowana w oparciu o podstawową warstwę lokalizacji geograficznej obiektów (podstawa – mapa geograficzna Republiki Litewskiej). Podstawową funkcją poza możliwością wskazania położenia geograficznego i przeglądania obiektów na mapie, jest funkcja wyszukiwania tekstowego. Wyszukiwanie tekstowe w wersji zaawansowanej jest możliwe według nazwy, samorządu, miasta/miejscowości, adresu, unikalnego kodu obiektu, innych kodów (np. kodu katastralnego), typu obiektu – hierarchia – pojedynczy, zespół, wchodzący w skład zespołu, budynek, miejsce, inny typ; status ochrony lokalnej, ochrona wg. konwencji haskiej, zabytek na skalę światową i inne. Jako dodatkowa funkcja jest możliwość zaciągnięcia wybranego obiektu jako punkt na trasie zwiedzania, w celu ułożenia własnej trasy turystycznej z zamiarem zwiedzania wybranych obiektów zabytkowych.

Karta ewidencyjna obiektu zawiera szczegółowe dane wraz ze zdjęciami (także dostarczonymi przez projekty, gromadzące i udostępniające wizualne dane archiwalne w wersji elektronicznej, np. <https://www.epaveldas.lt/home>), danymi historycznymi oraz wskazaniem źródeł danych, w tym prac badawczych. Karta ewidencyjna, pobrana z bazy danych, jest jednym z wymaganych dokumentów przy ubieganiu się o zezwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich lub porządkowych na terenie obiektu zabytku dziedzictwa kulturowego, w tym także dotyczących grobów, cmentarzy, kwater wojskowych i wojennych.

Baza danych jest dostępna wyłącznie w formie strony internetowej, nie posiada aplikacji mobilnej. Na urządzeniach mobilnych jest możliwe korzystanie ze strony, choć nie posiada formy „responsive” – automatycznego dostosowania się do rozmiarów i pozycji ekranu. Strona nie posiada możliwości korzystania z danych geolokacji użytkownika oraz nie przewiduje więzi zwrotnej ze strony użytkownika, np. przesyłania zgłoszeń dot. nieścisłości, dodatkowych informacji, aktualnych zdjęć i in.

Łotwa

Na Łotwie nie istnieje powszechnie dostępna baza danych grobów, cmentarzy (w tym cmentarzy wojennych) ani miejsc pamięci związanych z ważnymi dla historii Łotwy datami. Jediną organizacją, która posiada bazy danych cmentarzy wojennych jest Komitet Cmentarza Bratniego, który prowadzi je dla swoich potrzeb wewnętrznych. Takich cmentarzy na Łotwie jest ok. 1000.

Niemcy

Na terenie Niemiec popularną praktyką jest korzystanie z wirtualnych cmentarzy, które nie mają jednak nic wspólnego z prowadzeniem ewidencji. Takie wirtualne cmentarze zazwyczaj oferują możliwość stworzenia strony upamiętniającej zmarłych (tzw. „grób online”). Stron internetowych o charakterze wirtualnych cmentarzy jest kilkadziesiąt (>30).

W państwie tym Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge upamiętnia także poległych w wyniku prowadzonych na terenie Niemiec działań wojennych. Ta baza danych ma charakter czysto dokumentacyjny. Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge działa na rzecz pojednania i zjednoczenia Europy. W związku z tym, że nie jest znane miejsce urodzenia wszystkich ofiar, zbiór danych jest niepełny. Samo gromadzenie danych nie zostało jeszcze zakończone - w ciągu najbliższych kilku lat do bazy danych planowo ma zostać dodanych około 500.000 nazwisk.

Rumunia

Baza grobów i miejsc pamięci w Rumunii jest powszechnie dostępna i opublikowana cyfrowo na stronie Krajowego Biura ds. Kultu Bohaterów (Oficiul Național pentru Cultul Eroilor – ONCE):

- <https://once.mapn.ro/pages/view/139> (groby)
- <https://once.mapn.ro/pages/view/140> (pomniki, tablice pamiątkowe i inne)

Centralna baza grobów i miejsc pamięci jest zamieszczona w formacie cyfrowym na stronie Krajowego Biura ds. Kultu Bohaterów (ONCE) i posiada funkcję wyszukiwania wg położenia geograficznego oraz mapę interaktywną. Brak dedykowanej aplikacji mobilnej.

Słowacja

Opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi sprawuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Słowackiej. Na stronie internetowej tego ministerstwa dostępny jest jedyny oficjalny rejestr grobów wojennych - <http://ives.minv.sk/uevh/>.

Ministerstwo zastrzega, że aktualna baza może nie zawierać danych o wszystkich miejscach pamięci tego rodzaju.

Podstawę prawną istnienia takiej bazy stanowi Ustawa nr 130/2005 z 16 marca 2005 roku o grobach wojennych (Zákon zo 16. marca 2005 o vojnových hroboch - <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/130/>).

Baza prowadzona jest wyłącznie w formie wyszukiwarki na stronie internetowej MSW RS (<http://ives.minv.sk/uevh/>). Dostępne są jej słowacka, angielska i niemiecka wersje językowe. Istnieją cztery możliwości wyszukiwania danych: wg danych osób zmarłych (oddzielnie dla pochowanych na terytorium Słowacji i za granicą) i wg miejsc pochówku (oddzielnie dla obiektów położonych na terytorium Słowacji i za granicą). Istnieje też niepubliczna część bazy danych, służąca do administrowania nią przez pracowników MSW RS.

Stany Zjednoczone

W USA istnieje centralna baza cmentarzy wojskowych, administrowana przez agencję rządową National Cemetery Administration: <https://www.cem.va.gov/resources.asp#FindCemetery>

Odrębna baza prowadzona jest przez American Battle Monuments Commission, a dotyczy cmentarzy i pomników upamiętniających żołnierzy amerykańskich poległych i pochowanych poza USA (głównie w I i II Wojnie Światowej, Wojnie w Wietnamie i Korei): <https://www.abmc.gov/cemeteries-memorials> Dodatkowo, poszczególne stany mają również możliwość zakładania i utrzymywania (przy współfinansowaniu federalnym) cmentarzy wojskowych: <https://www.cem.va.gov/grants/state.asp?STATE=All>

W USA nie istnieje centralna baza danych cmentarzy cywilnych (parafialnych, poszczególnych wyznań, np. żydowskich, protestanckich, rodzinnych, korporacyjnych). Poszczególne stany utrzymują własne bazy danych, np. Maryland: <https://mdcourts.gov/lawlib/research/research-guides/history-and-genealogy/cemeteries>

Powszechnie dostępne są również prywatne wyszukiwarki miejsc ostatniego spoczynku, są to aplikacje zarówno płatne, jak i darmowe, tworzone przez pasjonatów, filantropów przy współpracy z użytkownikami, jak np. Find a grave, czy Billion graves. Bogaty prywatny rejestr cmentarzy prowadzony jest na stronie <https://www.cemeteryregistry.us/index.php>

Rejestr miejsc ważnych dla historii USA prowadzony jest przez agencję rządową National Park Service na stronie <https://www.nps.gov/subjects/nationalregister/database-research.htm>

Podstawa prawna dot. cmentarzy wojskowych: <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsl&fileName=014/llsl014.db&recNum=430>

Baza cmentarzy wojskowych jest dostępna on-line, a także w aplikacji mobilnej. Oferuje: wyszukiwanie cmentarza, grobu, umawianie terminu pogrzebu. Aplikacje mobilne posiadają również serwisy Find a grave i Billion graves.

20.12.2020 r. amerykański Senat uchwalił prawodawstwo dotyczące cmentarzy afroamerykańskich - African American Burial Grounds Study Act, które zakłada utworzenie ogólnokrajowej sieci cmentarzy Afroamerykanów i zapewnienie pomocy w utrzymaniu miejsc pochówku w dobrym stanie/ Odpowiedzialnym za przeprowadzenie tych działań i sporządzenie w ciągu 3 lat od momentu przyznania środków na realizację – uczyniono Sekretarza Zasobów Wewnętrznych (Secretary of Interior), działającego za pośrednictwem National Park Service. Ma on rozważyć:

- sposoby nawiązywania kontaktów ze społecznościami historycznie związanymi z określonymi miejscami pochówku pod względem geograficznym, genealogii lub kultury;
- odpowiednie procesy identyfikacji lokalizacji nieoznakowanych i niezarejestrowanych cmentarzy Afroamerykanów z odpowiednim uwzględnieniem prywatności i bezpieczeństwa tych cmentarzy;
- alternatywy dla umieszczania w publicznej bazie danych, w stosownych przypadkach, lokalizacji i informacji na temat zarejestrowanych i niezarejestrowanych miejsc pochówku Afroamerykanów;
- alternatywy dla upamiętnienia miejsc pochówku Afroamerykanów;
- najlepsze praktyki w zakresie zachowania wyglądu cmentarzy i opieki nad zabytkami.

Wielka Brytania

W Wielkiej Brytanii funkcjonuje *The Commonwealth War Graves Commission* – CWGC (wcześniej *Imperial War Graves Commission*). Jest to międzyrządowa agencja utrzymywana przez UK, Kanadę, Australię, Nową Zelandię, RPA i Indie, która zajmuje się upamiętnianiem ofiar obu wojen światowych, które pochodzą ze Wspólnoty Narodów. Oprócz tego wiele cmentarzy w UK posiada własne bazy grobów dostępne online, a także funkcjonują komercyjne bazy danych (np. ancestry, findgrave, deceasedonline). W kwestii bazy miejsc pamięci największą bazą dysponuje Imperial War Museum (<https://www.iwm.org.uk/memorials>).

Baza CWGC powstała w wyniku podpisania w 1917 r. przywileju królewskiego, na mocy którego powstała organizacja *Imperial War Graves Commission* (przemianowana w 1960 r. na *The Commonwealth War Graves Commission*) zrzeszająca ww. 6 państw-członków Wspólnoty Narodów.

Baza dostępna jest online (<https://www.cwgc.org/>). Jest także aplikacja mobilna, która umożliwia dostęp do informacji dot. ponad 23 tys. lokalizacji znajdujących się w ponad 150 krajach i terytoriach zależnych, w tym także w Polsce. Natomiast baza miejsc pamięci IWM jest niekomercyjną bazą współtworzona przez wolontariuszy, która zawiera ponad 90 tys. pozycji.

Regulacje dot. grobów i cmentarzy znajdują się w akcie prawnym *Burial Act* z 1857 r. natomiast kwestie miejsc pamięci związanych z działaniami wojennymi są przedmiotem innej ustawy – *War Memorials Act* z 1923 r.

Regulacje działalności w branży pogrzebowej

Czechy

Czeska ustawa z dnia 29 czerwca 2001 r. o pogrzebach i zmianie niektórych ustaw w rozdziale II stanowi, iż „świadczenie usług pogrzebowych, obejmujących czynności związane z pochówkiem, z wyjątkiem zarządzania cmentarzem, przeprowadzaniem balsamowania i konserwowania lub spopielenia zwłok lub ekshumowania ludzkich szczątków, zsypywania popiołu i umieszczania go w urnach, przewozem zwłok dla potrzeb służby zdrowia, organów policyjnych oraz innych organów karnych, jest koncesjonowaną działalnością gospodarczą” oraz nakłada szereg wymogów na przedsiębiorców, chcących prowadzić wskazaną działalność.

Występujący o koncesję na prowadzenie zakładu pogrzebowego musi udowodnić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez które rozumie się pomyślnie ukończenie wyspecjalizowanych, zawodowych przygotowań ukierunkowanych na opanowanie zarządzania, ekonomiki i problematyki prawnej umożliwiających świadczenie usług pogrzebowych, a to:

- pełne średnie, pełne zawodowe średnie, wyższe zawodowe lub wyższe wykształcenie oraz minimum trzyletnią praktykę w zawodzie, albo
- wykształcenie podstawowe i minimum dziesięcioletnią praktykę w zawodzie.

Dla otrzymania koncesji na świadczenie usług pogrzebowych potrzebna jest opinia powiatowego inspektora sanitarnego, wydawana na podstawie specjalnych regulacji prawnych. Powiatowy inspektor sanitarny wyda pozytywną opinię, jeżeli starający się o koncesję udowodni, że

- urządzenia chłodnicze, których będzie używał, odpowiadają wymogom ustawowym;
- przygotowanie samochodów przeznaczonych do przewozu zwłok odpowiada wymogom ustawowym.

Osoba świadcząca usługi pogrzebowe powinna:

- mieć zawsze do dyspozycji
 - przynajmniej jeden samochód przeznaczony do przewozu zwłok i dwie trumny lub dwa służące do przewozu worki ponad przeciętne codzienne zużycie, jednak minimalnie dwa samochody i cztery transportowe trumny lub worki;
 - urządzenie chłodnicze do przechowywania zwłok do czasu pochówku o pojemności odpowiadającej przeciętnym trzydniowym potrzebom, minimalnie jednak na trzy miejsca;
- nie omawiać spraw pochówku w obiektach służby zdrowia lub zakładów opieki społecznej; nie rozumie się przez to wyliczania kontaktów z zakładami pogrzebowymi w dostępnych w tym celu miejscach;
- wstrzymywać się wobec pozostałych od szorstkiego zachowania się raniącego ich uczucia i umożliwić uczestnictwo przy uroczystościach żałobnych zarejestrowanych kościołów, związków religijnych i innych osób zgodnie z wolą osoby zamawiającej pogrzeb;
- po przejściu zwłok według pkt. 2, postępować w myśl wskazówek zawartych na karcie zgonu martwego sporządzonych przez urzędnika państwowego lub inny administracyjny organ karny upoważniony do tego według szczegółowej regulacji prawnej.
- do pogrzebu przechowywać zwłoki wyłącznie w urządzeniach chłodniczych zapewniających trwałą temperaturę w granicach od 0 do +2 stopni Celsjusza, a w przypadku, gdy między ustaleniem przez lekarzy przyczyn śmierci do pochówku będzie dłuższy niż jeden tydzień albo gdy wymaga tego stan zwłok, zapewnić w chłodni stałą temperaturę poniżej -10 stopni Celsjusza.

Przewozu zwłok osoby, która w momencie śmierci była zarażona niebezpieczną chorobą, można dokonać jedynie za uprzednim zezwoleniem Powiatowego Inspektora Sanitarnego.

Przewóz zwłok podporządkowany zasadom międzynarodowych umów, do których przestrzegania jest zobowiązana Republika Czeska, dokonuje się w myśl zasad przyjętych w tych umowach. Pismo przewodnie dotyczące przewozu zwłok, potrzebne według stosownej międzynarodowej umowy, wydaje Powiatowy Inspektor Sanitarny.

Balsamowanie i dokonywanie konserwacji jest koncesjonowaną działalnością gospodarczą.

Osoba występująca o koncesję na balsamowanie i dokonywanie konserwacji musi udowodnić swoje kwalifikacje zawodowe, przez które rozumie się pomyślne ukończenie wyspecjalizowanego szkolenia zawodowego w dziedzinie problematyki dotyczącej balsamowania i konserwacji, a więc:

- wyższe wykształcenie w dziedzinie medycyny ogólnej
- stopień bakałarza w zawodach medycznych
- średnie wyższe wykształcenie w dziedzinach medycznych: dyplomowana pielęgniarka ogólna, dyplomowana pielęgniarka w dziedzinie pediatrii, pielęgniarka w oddziale intensywnej opieki medycznej, akuszerka, albo
- pełne średnie wykształcenie zawodowe w zawodach medycznych: pielęgniarka ogólna, pielęgniarka dzieci i asystentka przy porodach.

Wyspecjalizowane przygotowanie zawodowe jest zapewnione przez regulamin służbowy, którego treść i zakres stanowią odpowiednie regulacje prawne.

Dla udzielenia koncesji zezwalającej na balsamowanie i prowadzenie konserwacji niezbędna jest opinia Powiatowego Inspektora Sanitarnego kierującego się szczegółowym regulaminem prawnym. Powiatowy Inspektor Prawny wyda pozytywne oświadczenie jeśli występujący o koncesję udowodni, że wyposażenie, którego będzie używał do balsamowania i konserwacji nie jest w sprzeczności z wymogami ochrony zdrowia publicznego.

Osoba przeprowadzająca balsamowanie i konserwację

- powinna w kontaktach z osobami postronnymi zachować się z szacunkiem wobec ich uczuć
- uprawniona jest do przyjęcia zwłok przeznaczonych do balsamowania lub konserwacji tylko wtedy, gdy o ich śmierci dowodzi karta zgonu wystawiona przez lekarza dokonującego oglądu, a w przypadku podejrzenia o dokonanie w związku ze śmiercią czynu karalnego oprócz tego niezbędna jest zgoda na piśmie urzędnika państwowego lub innego organu odpowiedzialnego za sprawy karne, który jest ku temu uprawniony specjalną regulacją prawną.

Krematorium wolno zbudować na podstawie lokalnej decyzji, której skutkiem jest wydanie zezwolenia na budowę; uczestniczy w tym zawsze Powiatowy Inspektor Sanitarny i Urząd Ochrony Środowiska.

Eksploatacja krematorium, obejmująca spopielenie zwłok lub ekshumowanych ludzkich szczątków i wynikające stąd czynności, oraz przechowywanie zwłok, obróbka popiołu i sypanie go do urn i ich przekazywanie, jest koncesjonowaną działalnością gospodarczą.

Występujący o koncesję na eksploatację krematorium musi udowodnić swoje zawodowe kwalifikacje, przez które rozumie się pomyślne ukończenie wyspecjalizowanych zawodowych przygotowań mających na celu opanowanie problematyki wynikającej z eksploatacji krematorium, a to:

- pełne średnie, pełne średnie zawodowe, wyższe zawodowe lub wyższe wykształcenie i minimalnie trzyletnia praktyka w zawodzie eksploatacji krematorium, lub
- wykształcenie podstawowe i minimalnie dziesięcioletnia praktyka w dziedzinie eksploatacji krematorium

Do udzielenia koncesji na eksploatację krematorium niezbędna jest opinia Powiatowego Inspektora Sanitarnego wydawana na podstawie specjalnej regulacji prawnej. Powiatowy Inspektor Sanitarny wyda pozytywną opinię, jeśli starający się o koncesję udowodni, że urządzenia chłodnicze, których będzie używał do przechowywania zwłok przed spopieleniem odpowiadają warunkom ustanowionym w ustawie.

Osoba eksploatująca krematorium jest zobowiązana do tego, aby przed rozpoczęciem eksploatacji wydać regulamin krematorium, który musi być zatwierdzony przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego i eksploatować krematorium zgodnie z tym, regulaminem oraz szczegółowymi przepisami prawnymi